

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Milan Sýkora

SVĚŘENSKÝ FOND V PODNIKATELSKÝCH VZTAZÍCH

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. 11. 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 11. 2014

Sýkora, v.r.

Věnováno Tamaře.

Poděkování

Děkuji své rodině za nekonečnou podporu během mého studia. Dále děkuji všem, kteří mě naučili, co to je trust. V neposlední řadě děkuji také Nadaci „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“ za finanční podporu při psaní této práce.

Obsah

Seznam zkráceně citovaných právních předpisů.....	vi
1. Úvod.....	1
2. Prolog: Co je to svěřenský fond?	4
3. Obecně o trustu	5
a. Úvod do studia trustu	5
i. Definice trustu a použitá terminologie	5
ii. Právní podstata trustu	8
iii. Historický vývoj anglosaského trustu	11
iv. Trust a kontinentální a smíšené právní řády	13
b. Recepce trustu do kontinentálních a smíšených právních řádů.....	15
i. Překážky transplantace trustu do kontinentálních právních řádů	15
ii. Transplantace trustu do smíšených a kontinentálních právních řádů aneb trust bez <i>Equity</i>	18
iii. Transplantace trustu do <i>Code Civil du Québec</i>	20
4. Trust v komerčních vztazích.....	25
a. Obecně o trustech v obchodních vztazích	25
b. Praktické využití trustu v konkrétních transakcích	26
i. Syndikované úvěry	27
ii. Dluhopisové financování	28
iii. Subordinace.....	30
iv. Sekuritizace.....	31
v. Kolektivní investování.....	32
5. Svěřenský fond v občanském zákoníku	34
a. Transplantace trustu do českého občanského zákoníku	34
i. Historie trustu v českých zemích.....	34

ii.	Recepce z quebeckého občanského zákoníku	36
b.	Zásadní ustanovení upravující svěřenský fond	37
i.	Povaha svěřenského fondu	37
ii.	Vztahy uvnitř svěřenského fondu	40
iii.	Svěřenský fond a třetí osoby	41
iv.	Porušení povinností při správě a jeho následky	43
6.	Svěřenský fond a komerční vztahy	46
a.	Obecné poznámky	46
b.	Využití svěřenského fondu v obchodních transakcích	48
i.	Syndikované úvěry	48
ii.	Dluhopisové financování	50
iii.	Subordinace	51
iv.	Sekuritizace	52
v.	Kolektivní investování	53
7.	Závěr	54
	Seznam použitých zdrojů	55
	Monografie	55
	Příspěvky do sborníků	57
	Časopisecké zdroje	58
	Kvalifikační práce	60
	Judikatura	60
	Právní předpisy a mezinárodní smlouvy	60
	Resumé: <i>Svěřenský fond v podnikatelských vztazích</i>	62
	Abstract: <i>Czech Trusts in Business Relations</i>	63
	Klíčová slova	64
	Key Words	64

Seznam zkráceně citovaných právních předpisů

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (rakouský občanský zákoník) z 1. 6. 1811
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník) z 18. 7. 1896
CC	Code civil (francouzský občanský zákoník) z 21. 3. 1804
CCLC	Civil Code of Lower Canada (občanský zákoník Dolní Kanady) z 18. 9. 1865
CCQ	Code Civil du Québec (quebecký občanský zákoník) z 18. 12. 1991
GK	Graždanskij kodeks rossijskoj federacii (ruský občanský zákoník) z 21. 10. 1994 (část první), 22. 12. 1995 (část druhá), 14. 11. 2001 (část třetí), 8. 12. 2006 (část čtvrtá)
Haagská úmluva	Úmluva z 1. července 1985 o právu rozhodném pro trusty a jejich uznávání
IZ	Zákon č. 182/2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
LTC	Louisiana Trust Code z roku 1964
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ZDI	Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
ZISIF	Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZKI	Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
ZZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

1. Úvod

“... The Western world has, of course, been completely brain-washed by the authority of Roman law, especially as the law was set forth in Justinian’s CIC. The main divisions of the law, the major institutions, the boundary between one institution and another – all as fixed by the Romans – are so ingrained in us that we find it very difficult to conceive of the possibility of other arrangements. Yet a moment’s glance at other systems will show us that Roman rules are not inevitably the only ones.”

Allan Watson¹

Cílem této práce je prozkoumat, jaké příležitosti přináší do podnikatelských vztahů implementace svěřenského fondu. Na následujících stranách tak demonstruji, jaká síla se může skrývat za zavedením konceptu obecného trustu do českého práva. Wood říká, že moderní společnost může bez trustu jen stěží fungovat.² Mým úkolem je tedy ukázat, jak lze účinky anglosaského trustu simulovat zavedením kontinentálně-právní obdoby tohoto instrumentu do moderních finančních transakcí. Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, jestli pro potřeby finančních transakcí mezi podnikateli byla úprava svěřenského fondu provedena kvalitně a s jakými problémy se bude muset praxe potýkat.

Jak bylo poznamenáno v nemnohých akademických pracích, které se věnovaly užití svěřenského fondu v podnikatelských vztazích,³ hlavní výhodou zavedení trustového instrumentu do českého práva může být usnadnění strukturování některých finančních transakcí, především syndikovaných úvěrů. Tato práce je tedy z praktického hlediska o syndikovaných úvěrech téměř tolik, jako je o svěřenských fondech. Promyšlený konstrukt syndikovaného úvěrování umožnil finančním centrům s právním řádem založených na

---

¹ Watson, Allan.: *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*. Athens: University of Georgia Press

² Wood, Philip R.: *Law and Practice of International Finance*. University Edition. Londýn: Sweet&Maxwell, 2008 (dále citováno jako „Wood 2008“), 19-01.

³ Richter, Tomáš: *Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku*, in: Štenglová, Ivana: *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk 2006 (dále citováno jako „Richter 2006“) a Skuhravý, Jan: *Institut trustu v českém právu*. Praha, 2011. Dizertační práce. Vysoká škola ekonomickáškola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů (dále citováno jako „Skuhravý 2011“). Je ovšem třeba poznamenat, že jak Richter, tak Skuhravý vzhledem k datu uzavření svých rukopisů pracovali pouze s tehdejšími návrhy občanského zákoníku, nikoliv s jeho konečnou podobou.

systému *common law* se bezprecedentním způsobem stát hegemony mezinárodního financování velkých projektů. To, že Japonsko, Francie nebo Německo byly schopny dosáhnout vyspělého finančního trhu i bez transplantace trustu není, dle mého názoru, důvodem, proč bychom mohli koncept trustu v českém právu odmítnout. Důkazem nám může být, že koncept trustu transplantuje dnes do svého právního řádu celá řada zemí s kontinentálně-právní tradicí.

Nejmenovaným otcem zakladatelem a prvním velkým propagátorem transplantace trustu je francouzský akademik Lepaulle.⁴ S použitím jeho závěrů a závěrů dalších významných civilistů a komparatistů, jako Gretton,⁵ Bolgár⁶ nebo Fratcher,⁷ proto dokážu, že i v prostředí kontinentálního je možné práva dosáhnout podobných účinků, jaké má anglosaský trust, a to tak, že principy, na kterých kontinentální právo skutečně leží, zůstanou nezlomeny. Jsem toho názoru, že právě opatrnou transplantací moderních právních institutů tak můžeme překonat problém, který je naznačen v citátu na začátku tohoto úvodu. Hlavní metodou této práce proto bude srovnávání právních řádů a komparativní výklad práva, bez kterého se, v případě právních transplantátů, obejdeme jen těžko.

S ohledem na omezený rozsah této práce, se nebudu věnovat problémům, které svěřenské fondy způsobují v oblasti daní, a to přes to, že inovativnímu daňovému strukturování trusty nezřídka kdy velmi nahrávají.⁸ Jedná se ovšem o téma natolik specifické, že strukturálně do této práce nezapadá. Dále tato práce nebude pojednávat o etických a právních problémech, které svěřenské fondy mohou způsobovat při vytváření kreativních struktur určených pro „odklánění“ majetku z insolvenční masy dlužníka. Nejedná se o záležitosti nedůležité, nicméně svým rozsahem a zaměřením se též nehodí do zde probíraného tématu.

---

⁴ Především díky jeho meziválečné sérii článků na téma trustu, do níž se řadí zejména Lepaulle, Pierre: *Civil Law Substitutes for Trusts*. 36 Yale Law Journal 1126 (1927) (dále citováno jako „**Lepaulle 1927**“) a Lepaulle, Pierre: *An Outsider's View Point on the Nature of Trusts*. 14 Cornell Law Quarterly 52 (1928-1929) (dále citováno jako „**Lepaulle 1928-1929**“).

⁵ Gretton, George L.: *Trusts without Equity*. 49 International and Comparative Law Quarterly 599 (2000) (dále citováno jako „**Gretton 2000**“).

⁶ Bolgár, Vera: *Why no Trusts in Civil Law?* 2 American Journal of Comparative Law 204 (1953) (dále citováno jako „**Bolgár 1953**“).

⁷ Fratcher, William F.: *International Encyclopedia of Comparative Law*. Vol. VI, chapter 11 (1973) (dále citováno jako „**Fratcher 1973**“).

⁸ Worthington, Sarah: *The Commercial Utility of the Trust Vehicle*, in: Hayton, David J. (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Den Haag: Kluwer Law International, 2002 (dále citováno jako „**Worthington 2002**“, str. 135.

Tato práce začíná poněkud netradičně prologem, který stručně představuje čtenáři českou úpravu svěřenského fondu. Nemyslím si ale, že je nutné, zajít v této fázi do přílišných podrobností. Jak poznamenává Richter,⁹ pro minimalizaci rizika v případě právních transplantátů je nejdříve důležité poznat, co vlastně do tuzemského práva transplantujeme. Proto je další kapitola věnována úvodu do studia trustu, základní definici trustu, jeho abstraktizovanému konceptu a také vývoji instrumentu, ze kterého všechny trustové transplantáty vycházejí – anglosaského trustu. Dále jsou potom rozebrány překážky, které jsou takové transplantaci stavěny do cesty v kontinentálně-právním prostředí. Čtvrtá kapitola se zabývá popisem transakcí, které koncept trustu umožnil na rozvinutých finančních trzích a o jejichž umožnění bychom měli usilovat i v tuzemském kontextu. V páté kapitole popisují historii transplantace trustu do českého prostředí, český svěřenský fond a problémy se základními koncepty, které zůstávají v české legislativě i doktríně nedořešeny. Vzhledem k relativně krátké době účinnosti nové úpravy se jedná i o tak zásadní otázky, jako právní podstata svěřenského fondu, jeho účinky vůči třetím osobám a věcněprávní následky porušení povinnosti vyjevit existenci svěřenského fondu ve veřejných registrech a seznamech. Poslední a snad z hlediska tématu této práce nejpodstatnější kapitola potom aplikuje svěřenský fond do komerčního kontextu a zabývá se možností nahradit anglosaský trust v transakcích popsanych v kapitole čtvrté svěřenským fondem. Tato kapitola je tak prubířským kamenem, který určí, jestli byla transplantace obecného trustu do českého práva natolik účinná, aby mohla zlepšit fungování českého finančního trhu.

---

⁹ Richter 2006, str. 337.

2. Prolog: Co je to svěřenský fond?

Občanský zákoník samotný svěřenský fond k všeobecnému překvapení nedefinuje. Omezuje se pouze na upravení jeho vzniku a důsledků jeho založení:

„§ 1448 (1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu ... a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

(2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku.“

Ve čtenáři vzdělaném v kontinentálním právu a nedotčeném problematikou trustu tak zákonodárce vytváří jisté zmatení. Toto zmatení dále alespoň částečně zmírňuje tím, že konstatuje, že majetek ve svěřenském fondu není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno. Nikdo, ze zainteresovaných osob tedy nemá k majetku ve svěřenském fondu z titulu svého postavení žádné čtenáři dosud známé věcné právo. Pouze správci vzniká povinnost majetek spravovat a obmyšlenému vzniká právo na plnění ze svěřenského fondu.¹⁰

Tento konstrukt nám svým způsobem připomíná obchodní společnost, kdy statutární orgány spravují majetek společnosti ve prospěch společníků, aniž by k němu společníci nebo statutárové měli vlastnické právo. Na rozdíl od obchodní společnosti ale nemůžeme u svěřenského fondu odvodit existenci právní osobnosti.¹¹ Co si s takovým konceptem tedy máme počít? Jak ho vůbec můžeme zařadit do našeho systému práva? Má být zařazen do práva osob, závazků nebo se jedná o věcná práva? A jak nám může tento instrument pomoci při strukturování podnikatelských vztahů, především finančních transakcí?

Bez předporozumění, které je obsaženo v následujících kapitolách, by bylo velmi složité na tyto otázky odpovědět. Koncept trustu, transplantovaný do českého práva v podobě svěřenského fondu, je ale snazší pochopit (i) pomocí abstrakce vycházející z bohaté komparativní literatury týkající se trustu a (ii) historických kořenů trustu, které je možné stopovat až do Velké Británie začátku minulého milénia. Tato dvě témata jsou obsahem následující kapitoly a budou úvodem k zodpovězení základních otázek načrtnutých v tomto Prologu.

---

¹⁰ Podle § 1452 OZ upravujícím mimo jiné právo obmyšleného na plnění z fondu.

¹¹ Havel, Bohumil: *Právní osobnost (právní subjektivita) svěřenského fondu ve světle českého občanského zákoníku*, in: Tichý, Luboš a kol. (eds.): *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2014 (dále citováno jako „**Havel 2014**“), str. 206.

3. Obecně o trustu

a. Úvod do studia trustu

i. Definice trustu a použitá terminologie

“What then is a trust? It is impossible to define such a flexible concept...”

David Hayton a Charles Mitchell¹²

Ještě než se dostaneme k základům studia trustů, tedy komparativního předobrazu svěřenského fondu, který byl zhruba načrtnut v Prologu, musíme si položit otázku, co to takový trust je. Vzhledem k dlouhé historii tohoto instrumentu a univerzálnosti jeho použití se vůbec nejedná o triviální otázku, a to ani pro anglosaské akademiky.¹³ Tím méně jde potom o otázku snadno pochopitelnou v reáliích kontinentálního práva.¹⁴ Vzhledem k nesmírné pluralitě užití trustu v anglickém právu a v anglosaských zemích a vzhledem k tomu, že tato pluralita byla dále znásobena transplantací trustu do mnoha kontinentálních a smíšených právních řádů, je trust velmi obtížné definovat jinak než deskriptivně.¹⁵ Jak tvrdí Gretton, trust je natolik univerzálním nástrojem, že není v možnostech komparativní vědy, aby ho vůbec definovala funkčně.¹⁶

S jistým zjednodušením můžeme chápat trust jako vztah tří osob, kdy zakladatel (*settlor*) převede určitý majetek pod správu správce (*trustee*), který tento majetek spravuje pro beneficianta (*cestui que trust, beneficiary* nebo také obmyšlený). Zde už ovšem všechny podobnosti končí, zvláště pokud chceme definovat trust podrobněji.

---

¹² Hayton, David a Mitchell, Charles: *The Law of Trusts and Equitable Remedies*. Dvanácté vydání. Londýn: Sweet&Maxwell, 2005 (dále citováno jako „**Hayton a Mitchell 2005**“), 1-10.

¹³ Lepaulle 1928-1929, str. 52.

¹⁴ V této práci budu nadále hovořit o „kontinentálním právu“, tam kde většina světové srovnávací právní vědy užívá označení „civil law“. Nicméně v českém prostředí tento pojem ještě dostatečně nezakořenil.

¹⁵ Skuhrový 2011, str. 3.

¹⁶ Gretton 2000, str. 599.

Pro účely užšího vymezení trustu v rámci anglického práva tak narazíme například na věcněprávní definici, jejíž autoři jsou Hayton a Mitchell:

“A trust results from property being transferred by its owner to a trustee or trustees to own, manage and deal with it for benefit of beneficiaries or a charitable purpose.”¹⁷

Tato definice velmi jednoduše, přitom jasně shrnuje, co je to trust v anglickém právu. V této práci takovýto trust budu označovat jako „anglosaský trust“ nebo „angloamerický trust“, popřípadě úžeji „anglický trust“. Pro komparativní účely se jedná ovšem o definici příliš úzkou, protože ne všechny právní řády pracují v kontextu trustu s převodem vlastnického práva na správce trustu.

O mnoho širší a komparativně využitelnější definici tak nabízí Wood, který vymezuje trust takto:

“A trust is a separate patrimony or segregated assets where: (1) the title to the asset is held by the trustee, but (2) the assets are immune from the trustee’s private creditors.”¹⁸

Je třeba poznamenat, že Wood definoval trust pro účely srovnávacího práva mezinárodního financování.¹⁹ Výsledkem je bohužel fakt, že mimo jiné zahrnuje velmi širokou škálu případů, kdy nemůžeme v komparativní rovině o trustu *stricto censum* mluvit, jako je například zboží doručené kupci s doložkou výhrady vlastnického práva. Tyto případy by velmi komplikovaly zkoumání svěřenského fondu, který má ze zákona mnohem užší definici. Woodova definice tedy nestačí pro účely této práce. Nicméně, čtenář by si měl dobře povšimnout autora důrazu na insolvenční právo a insolvenční efekt trustu.

Dále se můžeme pokusit vyjít z legislativní definice, kterou nám poskytuje Haagská úmluva, coby univerzální nástroj pro uznávání trustů napříč právními systémy:

“A trust has following characteristics: a) the assets constitute a separate fund and are not part of trustee’s separate estate; b) title to the assets stands in the name of the trustee or in the name of another person in the name of the trustee, and c) the trustee has the power and the duty, in respect of which he is accountable to manage, employ or dispose of the assets in accordance with the terms of the trust and the special duties imposed upon him by law.”²⁰

Trusty splňující danou množinu budou v této práci označovány jako „haagské trusty“. Nevýhodou této definice ovšem je, že vylučuje některé typy trustu, jako například ruské *dovernitelnoe upravlenye*, které nechává do trustu vyčleněný majetek ve vlastnictví

---

¹⁷ Hayton a Mitchell 2005, 1-01.

¹⁸ Wood 2008, 19-01.

¹⁹ V originále *international financial law*.

²⁰ Čl. 2 Haagské úmluvy.

zakladatele trustu,²¹ nebo čínský trust, který takové uspořádání po dohodě stran také umožňuje.²²

Jako vhodnější se potom jeví klasická komparativní definice trustu formulovaná komparativním právem v 70. let 20. století, jmenovitě Fratcherem:

“The trust is a legal device developed in England whereby ownership of property is split between a person known as a trustee, who has rights and powers of an owner, and a beneficiary, for whose exclusive benefit the trustee is bound to use those rights and powers.”²³

Zde narážíme ovšem na problém nedělitelnosti vlastnictví v kontinentálních právních řádech. Ten se jeví, jak bude dále podrobněji rozebráno, jako jedna z hlavních překážek při transplantaci anglosaského trustu do kontinentálních a smíšených právních řádů.

Proto považuji za užitečné formulovat pro účely této práce vlastní deskriptivně-funkční definici trustu, a to v souladu s myšlenkami výše citovaného Grettona.²⁴ Dále budu tedy jako „trust“ označovat jakýkoliv právní instrument, (i) o němž zákonodárce prohlašuje, že se snaží dosáhnout stejného výsledku jako anglosaský trust,²⁵ a který (ii) vzniká vyčleněním určité věci z majetku zakladatele trustu a převodem vlastnických nebo širokých správcovských²⁶ práv k této věci na správce trustu, přičemž je ale (iii) tento majetek při insolvenční správce imunní vůči věřitelům správce. Podobná definice se může zdát z civilistického hlediska poněkud nečistá, pro účely práva komparativního ovšem splňuje všechny naše požadavky, které výše uvedené formulace nesplňují.

---

²¹ Ustanovení čl. 1012 alinea druhá GK.

²² Ho, Lusina: *Trust Law in China*. Hong Kong: Sweet&Maxwell Asia, 2003 (dále citováno jako „**Ho 2003**“), 3.20.

²³ Fratcher 1973, str. 7.

²⁴ Viz obecně Gretton 2000.

²⁵ K anglosaskému původu trustu se mimo jiné hlásí i preambule Haagské úmluvy.

²⁶ Jako příklad širokých správcovských práv je možné uvést čl. 1020 odst. 3 GK, který zaručuje správci při ochraně majetku v ruském trustu stejná práva, jako má jeho vlastník-zakladatel trustu. Více viz Sergeev, A.P. a Tolstoj, J. K.: *Graždanskoje pravo. Učebnik*. Díl druhý. Moskva: Prospekt, 2005, str. 680.

ii. Právní podstata trustu

“*Legal categories are not simply housekeeping device. They inhibit our imagination of what is acceptable, indeed, of what is possible.*”

Gregory S. Alexander²⁷

Ve druhé části úvodu do studia trustu považují za nutné rozebrat otázku, která trápí mnoho komparativních právníků a často doslova způsobuje bolení hlavy právníkům vzdělaných v kontinentálních právních řádech.²⁸ A totiž, co je to trust po právní stránce? Do jaké části občanského zákoníku ho zařadíme?

Právo trustu nelze jednoznačně vsunout ani mezi právo závazkové, ani mezi práva věcná, ani mezi právo osob.²⁹ Jakoby toto nestačilo, všechny trustové transplantáty, které po světě nalezneme, jsou trochu odlišné. Tedy, jinak řečeno, každý institut napříč právními systémy splňující naší definici trustu, bude obsahovat jisté množství prvků typických pro tato tři odvětví soukromého práva. Například, ruské *dovernitelnoe upravlenie* bude spíše patřit do závazkového práva.³⁰ Naproti tomu klasický anglický trust bude mít blíže k věcným právům (*property law*).³¹ Dále se proto pokusím načrtnout, jakým způsobem se elementy jednotlivých právních odvětví objevují v trustu, a to bez ohledu na rozdíly plynoucí z různých legislativních řešení.

Závazkový element. Závazkový, tedy ve většině případů smluvní, prvek je vlastní každému trustu. Trust je totiž ze své podstaty třístranným vztahem mezi zakladatelem, správcem a beneficentem. Tedy zakladatel zaváže (většinou dohodou) správce spravovat majetek v zájmu beneficenta, který může tento závazek vynutit soudně.³² Takovýto závazek

---

²⁷ Alexander, Gregory S.: *The Transformation of Trusts as a Legal Category, 1800-1914*. 5 *Law and History Review* 303 (1987), str. 303.

²⁸ Viz citace v úvodu této práce.

²⁹ Milo, Michael a Smits, Jan.: *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. 3 *European Review of Private Law* 421 (2000), str. 422.

³⁰ Reid, Elspeth: *The Law of Trusts in Russia*, 24 *Review of Central and Eastern European Law* 43 (1998), str. 49.

³¹ Lau, Ming W.: *The Economic Structure of Trusts*. Oxford: Oxford University Press 2011 (dále citováno jako „**Lau 2011**“), str. 182.

³² Hudson, Alastair: *Equity and Trusts*. Šesté vydání. Londýn: Routledge Cavendish, 2010 (dále citováno jako „**Hudson 2010**“), str. 151.

je přitom snadné simulovat i v kontinentálním právu, které nepřejalo trust.³³ V moderním právu trustu bývá tento element často akcentován³⁴ a Langbein dokonce odvážně tvrdí, že anglosaský trust je především smlouvou mezi účastníky trustu.³⁵ Tento princip je následně ale tvrdě kritizován Lauem pro jeho jednostrannost a pro zjevnou ignoranci majetkového elementu, který je v anglosaských trustech velmi silný.³⁶ Nicméně, jak Lau připouští, popis trustu jako smlouvy se velmi dobře hodí k současnému využití trustu při správě cizího majetku.³⁷

Věcněprávní element. Tento prvek se, při komparaci s největší mírou abstrakce, projeví především v insolvenčním právu.³⁸ Totiž, insolvenční následky, nám určí, jestli se jedná o trust dle naší definice nebo ne. V případě, že majetek svěřený správci není imunní vůči věřitelům správce, nejedná se o trust. V praxi je toho dosaženo různými způsoby – děleným vlastnictvím nebo segregací majetku správce pomocí odděleného jmění (např. *patrimoine d'affectation*, viz dále). Každopádně obmyšlenému z trustu musí být zachována absolutní přednost při insolvenční správce, která mu zajistí, že majetek spravovaný v trustu bude imunní vůči věřitelům správce.³⁹ V anglosaském trustu bývá navíc zdůrazňován věcněprávní účinek trustu vůči třetím osobám jednajícím *in mala fide*.⁴⁰ Pro kontinentální a smíšené trustové instrumenty se ale, zdá se, zatím nejedná o životně důležitou otázku.⁴¹ Gretton dále uvádí, že ve srovnání s insolvenčním efektem se jedná o záležitost téměř podružnou.⁴²

Právo osob. Trust nám může v mnoha ohledech připomínat právnickou osobu, protože tvoří (i) samostatný majetkový soubor (jmění) nezávislý na svém správci se (ii) zvláštní organizační strukturou. Tedy, vzdáleně připomíná korporaci.⁴³ Navíc, věcná práva obmyšleného jsou spojena s hromadnou věcí, tedy jakýmsi fondem, a nikoliv s konkrétními

---

³³ Richter 2006, str. 339.

³⁴ Gretton 2000, str. 601.

³⁵ Langbein, John H.: *The Contractarian Basis of the Law of Trusts*. 105 Yale Law Journal 625 (1995), str. 627.

³⁶ Lau 2011, str. 182.

³⁷ Lau 2011, str. 30.

³⁸ Wood 2008, 19-01.

³⁹ Gretton 2000, str. 606.

⁴⁰ Tzv. výjimka *bona fide purchaser without notice*. Více Hudson 2010, str. 865.

⁴¹ Příkladem může být například quebecká doktrína, která ani po dvaceti letech účinnosti quebeckého občanského zákoníku nedošla k jednoznačným závěrům ohledně účinku trustu vůči třetím osobám. Viz Smith, Lionel: *Unauthorized Dispositions of Trust Property: Tracing in Quebec Law*. 58 McGill Law Journal 797 (2013) (dále citováno jako „**Smith 2013**“).

⁴² Gretton 2000, str. 603.

⁴³ Viz shrnutí diskuze v Lau 2011, str. 62.

oddělenými věcmi.⁴⁴ Fond nám potom samostatnou právnickou osobu připomíná jaksi intuitivně. Gretton například soudí, že by bylo možné udělit trustům právní subjektivitu, a to nikoliv za účelem vyřešení koncepčních problémů, které se dají vyřešit i bez tohoto zásahu, ale především pro naši pohodlnost při chápání trustů.⁴⁵ Trust jako jakási quasi-osoba se tedy zdá být intuitivním řešením.⁴⁶ Jak ovšem nastiňuje Smith, uznání právní osobnosti trustu by mělo dalekosáhlé důsledky, zvláště pokud bychom se měli zabývat tradičními otázkami práva právnických osob, jako střet zájmu právnické osoby se zájmem beneficentů trustu, apod.⁴⁷ Z tohoto důvodu přes všechny podobnosti nejsou trusty právnickými osobami.

Jak je tedy zřejmé, organizační element je spíše pomocný a může nám usnadnit chápání trustu. Nicméně, žádný trust se neobejde bez spojení závazkového a věcněprávního elementu. Vnitřní vztahy mezi správcem a obmyšleným by sice bylo možné simulovat kontraktuálně, ale takový instrument by postrádal hlavní výhodu trustu – ochranu před věřiteli správce. Nicméně, je jasné, že do tradičních kategorií římského soukromého práva není trust snadné zařadit.

Smith charakterizoval vztah mezi věcněprávními a obligačními prvky anglosaského trustu z pohledu kontinentálního právníka následujícím, zřejmě těžko překonatelným, způsobem:

“The common law’s trust is a strange hybrid of property and obligation; indeed, it as an obligational relationship with respect to property that has been allowed to affect third parties and has, therefore, in a most un-civilian way, give property-like characteristic to the obligational claims of beneficiaries.”⁴⁸

---

⁴⁴ Gretton 2000, str. 605.

⁴⁵ Gretton 2000, str. 617.

⁴⁶ Gretton 2000, str. 617. Tato intuice kontinentálních právníků zřejmě také vychází z klasického pojetí majetku (*patrimony*), které vychází ze staré premisy jedna osoba - jedno jmění. Viz také Claxton, John B.: *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005 (dále citováno jako „**Claxton 2005**“), 1.65.

⁴⁷ Smith, Lionel: *The re-imagined trust*, in: Smith, Lionel (ed.): *Re-Imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press 2012 (dále citováno jako „**Smith 2012**“), str. 262.

⁴⁸ Smith 2012, str. 258.

iii. Historický vývoj anglosaského trustu

„... in Anglo-Saxon countries, where trusts accompany the rhythm of life, from the cradle to the grave ... everyone knows what is it from seeing it functioning at the home as in the office.”

Pierre Lepaulle⁴⁹

Vzhledem k tomu, že kontinentální zákonodárci se při transplantaci trustu většinou snaží své transplantáty co nejvíce přiblížit anglosaským trustům, není možné podat úplný výklad o trustech bez stručného úvodu do vývoje trustu v Anglii. Tento vývoj je velmi úzce spojen s rozvojem práva *Equity*.⁵⁰

Soudy *Equity*, které položily základy konceptu trustu v Anglii, vznikly ze stejného důvodu, proč nyní země kontinentálního právního systému přejímají trusty – pro zvětšení flexibility práva.⁵¹ Raně středověké anglické soudy obecného práva (*Common Law Courts*)⁵² byly zcela sešňorované starými rigidními tradicemi⁵³ a jejich rozhodování často nevyhnutelně přinášelo nespravedlivé výsledky.⁵⁴ O odvolání proti nespravedlivému výsledku *Common Law* soudů rozhodoval král, který měl jako jediný právo sjednat spravedlnost, když se jí nedostávalo dle práva *Common Law*. Kvůli vzrůstajícímu množství sporů ale brzy tuto svoji pravomoc delegoval na úředníka zvaného *Lord Chancellor*,⁵⁵ což byl většinou klerik vzdělaný v kanonickém a římském právu.⁵⁶

---

⁴⁹ Lepaulle 1928-1929, str. 53.

⁵⁰ *Equity* se v současné době definuje dvěma způsoby, z nichž ani jeden není příliš šťastný a jasný. Například Worthington definuje *Equity* jako právo založené na spravedlnosti (*Conscience*) viz Worthington, Sarah: *Equity*. Druhé vydání. Oxford: Oxford University Press 2006, str. 3. Naproti tomu Maitland vychází z institucionální definice a *Equity* definuje jako právo, které bylo do přijetí Judicature Act aplikováno soudy *Equity*. Maitland, Frederic W.: *Equity: A Course of Lectures*. Druhé vydání. Cambridge: Cambridge University Press 1936, reprintováno 2011 (dále citováno jako „Maitland 1936“), str. 1. Problémem je, že Judicature Act byl přijat již v roce 1873 a od té doby jsou *Common Law* a *Equity* soudy spojeny.

⁵¹ Maitland 1936, str. 3.

⁵² Pokud mluvíme obecně o právu anglo-amerických zemí, je zvykem užívat označení s malými písmeny (*common law*), pokud ale mluvíme o obecném právu aplikovaném vedle práva *Equity*, je zvykem užívat označení s velkými počátečními písmeny (*Common Law*). Těto metodiky se budu držet i v této práci.

⁵³ Hudson 2010, str. 3.

⁵⁴ Hayton a Mitchell 2005, 1-23.

⁵⁵ Hudson 2010, str. 15.

⁵⁶ Hudson 2010, str. 15.

Rozhodnutí *Lorda Chancellora* vždy směřovala *in personam* proti straně sporu, a to zákazem určitého chování. Případně se vykonávala uvězněním neposlušné strany.⁵⁷ Nerozhodovalo se ani tolik dle práva, ale spíše dle smyslu pro spravedlnost (*Conscience*).⁵⁸ Účelem rozhodnutí *Lorda Chancellora* bylo chránit odvolávající se stranu před aplikací striktních pravidel *Common Law*. Tedy do majetkových práv dle *Common Law* soudy *Equity* nezasahovaly, pouze chránily před jejich aplikací,⁵⁹ a to především pomocí rozhodnutí (*injunction*), která zakazovala protistranám určité chování nebo vynuovení určitých práv u *Common Law* soudů.⁶⁰

Jak tvrdí Maitland, nejdůležitější oblastí, do které soudy *Equity* zasahovaly, bylo právo trustu.⁶¹ Tedy, nabízely ochranu beneficentům, pokud správce trustu zneužil své postavení. Má se za to, že první trusty vznikaly jako nástroj ke správě majetku rytířů, kteří se účastnili křížových výprav. Rytíř (zakladatel - *settlor*) převedl svoje pozemky na správce (*trustee*), který tak dosáhl plných vlastnických práv ke správě pozemků,⁶² spravovat je ovšem musel k užitku zakladatele a k užitku jeho rodiny (zakladatel byl tedy zároveň obmyšleným – *beneficiary*). Křížák si po celou dobu svého tažení zachovával *equitable ownership*, tedy vlastnické právo dle *Equity*, které soudy *Equity* mohly vynutit proti správci, pokud by ten nechtěl dodržet původní dohodu.⁶³ Vzhledem k mlze obklopující vzniku trustu se nelze divit, že často je jejich vznik spojován i s jinými historickými příběhy. Častá je i verze Maitlanda, podle které měly trusty řešit problémy františkánského řádu, který oficiálně nemohl vlastnit majetek.⁶⁴ Někdy je dokonce vznik trustů přisuzován strukturám inspirovaným islámským instrumentem *wakf*,⁶⁵ který původně sloužil především charitativním účelům.

Výsledek judikatury soudů *Equity* se může zdát z pohledu kontinentálního právníka zmatečný: vzniká nám trojstranný vztah, který zahrnuje vlastnictví rozdělené mezi dvě různé osoby. Na jedné straně máme zakladatele, který dohodou zavazuje správce, aby spravoval majetek ve prospěch třetí osoby na druhé straně. Ve stejném okamžiku převádí vlastnické

---

⁵⁷ Tzv. *contemplation with the court*. Hudson 2010, str. 22.

⁵⁸ Maitland 1936, str. 8.

⁵⁹ Hudson 2010, str. 3. Nicméně, dlouho nebylo jisté, jestli skutečně mají rozhodnutí soudu *Equity* přednost před rozhodnutími soudů *Common Law*. Jistotu přineslo až jedno z nejvýznamnějších rozhodnutí celého anglického práva – *Earl of Oxford's Case* (1615) 21 ER 485.

⁶⁰ Hudson 2010, str. 19.

⁶¹ Maitland 1936, str. 23. Nerozdělitelnost trustů a práva *Equity* v nedávném rozhodnutí *Westdeutsche Landesbank Girozentrale v Islington London Borough Council* (1996) UKHL 12 potvrdil také anglický *House of Lords*. Viz také Hudson 2010, str. 7.

⁶² Včetně například výběru daní, čehož by nebylo možné dosáhnout jinými způsoby.

⁶³ Hudson 2010, str. 42.

⁶⁴ Maitland 1936, str. 24.

⁶⁵ Fratcher 1973, str. 9.

právo k majetku dle práva (*Common Law*) na správce, ale obmyšlenému vzniká jakési „vlastnické“ právo, které je zbaveno všech klasických atributů vlastnictví jako je držba, ale umožňuje dovolat se vlastnického práva vůči třetím osobám, pokud správce majetek zpronevěří.⁶⁶ Soudy *Equity* ovšem v zájmu zachování spravedlnosti a dobré víry třetích osob toto vlastnické právo nevynutí proti „nabyvateli v dobré víře, který nebyl varován“.⁶⁷

Institut trustu se nadále rozvíjel velmi rychlým tempem a brzy, jak již napovídá citát v úvodu této části, se trust v anglickém právu začal používat téměř na vše.⁶⁸ Od výše zmíněných struktur pro správu rodinného majetku přes zaopatřování sirotků až po plánování dědictví. Dále se trust rozvíjel v obchodě a finančnictví, v čemž Moffat spatřuje zásadní proměnu trustu od prostředku čisté správy majetku k investičnímu vehiklu.⁶⁹ Ve všech těchto případech trust vzniká ujednáním správce a zakladatele. Anglické právo takové trusty nazývá *express trusts*.

Nicméně, anglické právo zhusta využívá i trustů, které nebyly stvořeny úmyslem stran, ale vznikly automaticky - operací práva nebo rozhodnutím soudu nebo následkem chování stran, které ovšem neměly původně v úmyslu trust vytvořit.⁷⁰ Vzhledem k tomu, že těmito trusty právo často řeší majetkové nespravedlnosti jako je např. bezdůvodné obohacení, nejsou tyto trusty do kontinentálního práva běžně recipovány. Z těchto důvodů jsou pro tuto práci zcela marginální a dále se proto budu zabývat především *express trusts*.

iv. Trust a kontinentální a smíšené právní řády

Byť je dnes recepce trustu do kontinentálních a smíšených právních řádů vždy více či méně spojena s transplantátem anglosaského trustu, je ironií historie, že anglosaský trust vychází z germánského práva. Podle všeho se nicméně zdá, že trust byl evropskými právníky po staletí upozadován a že napoleonský *Code Civil*, coby předobraz všech moderních civilních kodexů, myšlenku trustu na čas zcela vymazal z chápání kontinentálních právníků.

---

⁶⁶ Hayton and Mitchell 2005, str. 1.

⁶⁷ *Bona fidae purchaser without notice*. Takový nabyvatel je někdy označován jako „*Equity's darling*“.

⁶⁸ Hayton and Mitchell 2005, str. 3 nebo také Lepaulle 1927, str. 1126.

⁶⁹ Moffat, Graham et al.: *Trusts Law: Cases and Materials*. Páté vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, str. 45.

⁷⁰ Těmto druhům trustů anglické právo říká *resulting*, resp. *constructive trust*.

Byl to až francouzský akademik Lepaulle, díky kterému kontinentální trust prožívá v posledních osmdesáti letech zdlouhavou reinkarnaci.

Dle některých autorů již Blackstone stopoval původ anglosaského trustu k římskému *fideicommissu*⁷¹ a germánskému institutu *salman*.⁷² Nicméně komerční využití těchto dvou kontinentálních institutů, které zřejmě závisely na volnějším pojetí vlastnického práva ve starogermánském právu, není známo.⁷³ Tak jako trusty v právu anglickém, i římské právo používalo *fideicommissum* především k dědickým účelům,⁷⁴ tedy především k překonávání některých majetkoprávních těžkostí, které přinášelo feudální uspořádání tehdejší společnosti.⁷⁵

S příchodem napoleonské kodifikace francouzského práva se v kontinentálním právním systému, zřejmě za účelem překonání feudálních přežitků, ukotvila myšlenka, že vlastnictví je nedělitelné.⁷⁶ Pravděpodobně za účelem dokonalého provedení této doktríny bylo *fideicommissum* označeno za obsoletní⁷⁷ a koncept trustu byl vyobcován z kontinentálního práva. Později se nedělitelnost vlastnictví stala jednou z doktrinálních překážek recepce trustu do kontinentálních právních řádů (viz dále).

Ještě v polovině 90. let Knapp tvrdil, že kontinentální právo je schopno dosáhnout stejného výsledku jako anglosaský trust jinými, jednoduššími způsoby.⁷⁸ Nicméně již o šedesát let dříve a o několik tisíc kilometrů západněji zahájil Lepaulle velkou akademickou kampaň za recepci anglosaského trustu do kontinentálních právních řádů.⁷⁹

Nejméně potíží, zdá se, měly při přijetí trustu do svého právního řádu smíšené právní řády v Jihoafrické republice⁸⁰, Quebecu,⁸¹ Louisianě⁸² nebo Skotsku.⁸³ Kontinentální právní

---

⁷¹ Byť inspiraci *fideicommissum* někteří autoři výslovně popírají – např. Bogert, George: *Trusts*. Šesté vydání. St. Paul: West Academic Publishing, 2005 (dále citováno jako „**Bogert 2005^c**“), str. 6.

⁷² Fratcher 1973, str. 9.

⁷³ Skuhrový 2011, str. 5.

⁷⁴ Fratcher 1973, str. 86.

⁷⁵ Fratcher 1973, str. 87, Wood 2008, 19-04.

⁷⁶ Viz čl. 544 CC. Fratcher 1973, str. 87. K ideovým základům též Zweigert, Konrad a Kötz, Hein: *An Introduction to Comparative Law*. Třetí vydání. Oxford: Oxford University Press, 1998 (dále citováno jako „**Zweigert a Kötz 1998^c**“), str. 86 nebo Bolgár 1953, str. 210.

⁷⁷ Zweigert a Kötz 1998, str. 80.

⁷⁸ Knapp, Viktor: *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha, C. H. Beck, 1996, str. 181.

⁷⁹ Lepaulle 1927 a Lepaulle 1928-1929.

⁸⁰ Do jihoafrického práva se nejprve trusty infiltrovaly soudní cestou, až po té byly částečně kodifikovány pomocí *Trust Property Control Act* z roku 1989. Více viz de Waal, Marius J.: *The Uniformity of Ownership, Numerus Clausus and the Reception of the Trust into South African Law*, in: Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001 (dále citováno jako „**de Waal 2001^c**“), str. 47.

⁸¹ V Québecu byl první trust pozitivním právem uzákoněn r. 1879 pomocí novelizace občanského zákoníku Dolní Kanady, viz Cumyn, Madeleine C.: *The Quebec Trust: A Civilian Institution with English Law Roots*, in:

řády se vždy potýkaly s celou řadou potíží, o nichž bude podrobněji pojednáno v oddíle b. této kapitoly. Nicméně o ekonomické potřebě uznávat cizí trusty svědčí přijetí Haagské úmluvy a celá řada iniciativ pro přijetí trustu v jednotlivých zemích kontinentálního právního systému. Není, dle mého názoru, náhodou, že většina těchto hlasů je pro přijetí trustu z komerčních důvodů,⁸⁴ často z těch, které předvídá Wood, podle kterého použití trustu v obchodních záležitostech již dávno předčilo užití trustů v plánování rozvoje rodinného bohatství.⁸⁵

b. Recepce trustu do kontinentálních a smíšených právních řádů

„The idea [of trust] is simple and seductive and it should be adaptable, it might be thought, in almost any legal system. Heretofore it is not...”

John E. C. Brierley⁸⁶

i. Překážky transplantace trustu do kontinentálních právních řádů

Z nějakého důvodu se zdá, že kontinentální právníci nemají trust příliš v lásce. Pokud uvážíme konceptuální těžkosti při zařazení anglosaských trustů do systému práva, o kterých bylo pojednáno výše, zřejmě se tomu nelze divit. Jak se ovšem vyjádřil Kenneth, kontinentální právníci, byť se vzpírají transplantaci trustu do jejich právních řádů, by měli

---

Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001 (dále citováno jako „**Cumyn 2001**“), str. 73 nebo Fratcher 1973, str. 96.

⁸² Louisiana začala vydávat legislativu ohledně trustu v druhé polovině 19. století, nicméně obecný trust byl přijat až roku 1964 přijetím Louisiana Trust Code. Pro více viz Yiannopoulos, A. N.: *Trusts and the Civil Law: The Louisiana Experience*, in: Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001 (dále citováno jako „**Yiannopoulos 2001**“), str. 67.

⁸³ Ve Skotsku byl trust patrně přijat ještě před spojením s Velkou Británií v roce 1707. Fratcher 1973, str. 93. Nicméně, trust nebyl ve Skotsku nikdy zcela kodifikován, Gretton 2000, str. 605 nebo Fratcher 1973, str. 93.

⁸⁴ Yiannopoulos 2001, str. 55, Cumyn 2001, str. 14.

⁸⁵ Wood 2008, 19-07.

⁸⁶ Brierley, John E. C.: *The New Quebec Law of Trusts: The Adaptations of Common Law Thought to Civil Law Concepts*, in: Glenn, Patrick: *Droit Québécois et droit français: Communauté, autonomie, concordance*. Cowansville: Yvon Blais, 1993, str. 385.

trusty alespoň pochopit.⁸⁷ Ještě než přistoupím k popisu technik, pomocí kterých bývá trust transplantován do kontinentálního práva, zastavím se krátce u překážek, které takové transplantaci alespoň doktrinálně brání, a to jak je definovala ve svém seminálním článku Bolgár.⁸⁸

Nedělitelnost vlastnictví. Nejčastěji kontinentální právníci argumentují, že trust nelze přijmout kvůli doktríně nedělitelnosti vlastnictví v kontinentálním právu.⁸⁹ Podle tohoto principu je vlastnictví výlučné a vlastnické právo k jedné věci automaticky vylučuje vlastnické právo třetí osoby k té samé věci. Vzpírá se tak dělení vlastnictví na „vlastnictví podle práva“ a „vlastnictví podle *Equity*“, na kterém je založený anglosaský trust.

Zdá se ale, že oporou tohoto principu je spíše tradice a dogmatismus, než reálný ekonomický zájem.⁹⁰ Skuhravý ve své práci například podotýká, že dogma neděleného vlastnictví je spojeno s ideologií francouzské revoluce a v kontinentálním právu nemá širší oporu, ani význam.⁹¹ Bolgár velmi zasvěceně argumentuje, že nedělitelnost vlastnictví nebyla absolutní ani ve starém římském právu, co více, římsí právníci našli mnoho způsobů, jak „*maximu o nedělitelnosti vlastnictví*“ překonat.⁹² Navíc, jisté prvky děleného vlastnictví obsahovala i například původní redakce ABGB⁹³ a náznaky děleného vlastnictví nachází Fratcher i v novodobém právu francouzském.⁹⁴

O nepřesvědčivosti argumentu o nedělitelném vlastnictví jako překážce k přijetí trustu svědčí kromě již zmíněných teoretických prací také praxe. Jak vyplývá z jihoafrické zkušenosti, doktrína nedělitelného vlastnictví nebyla v Jihoafrické republice nikdy narušena,⁹⁵ přesto bylo právo trustu do jihoafrického práva recipováno.⁹⁶ Ve Skotsku, které také judikatorně odmítlo *Equitable interest*,⁹⁷ byl trust bez větších problémů ustanoven jiným

---

⁸⁷ Reid, Kenneth G.C.: *Patrimony not Equity: the Trust in Scotland*, in Milo, M. a Smits, J. (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001, str. 19.

⁸⁸ Bolgár 1953.

⁸⁹ Fratcher 1973, str. 87, dále např. de Waal 2001, str. 44.

⁹⁰ Viz Bolgár 1953, str. 211.

⁹¹ Skuhravý 2011, str. 128, 138.

⁹² Bolgár 1953, str. 206.

⁹³ A to § 357 ABGB, který rozlišoval mezi vlastnictvím úplným a neúplným. Skuhravý 2011, str. 128.

⁹⁴ Fratcher 1973, str. 87.

⁹⁵ De Waal 2001, str. 45.

⁹⁶ De Waal 2001, str. 47.

⁹⁷ Gretton 2000, str. 620.

způsobem, bez narušení tohoto principu. A například i Louisiana nabízí podobnou zkušenost.⁹⁸

Numerus clausus. Druhá Bolgár citovaná překážka pro recepci trustu do kontinentálních právních řádů je *numerus clausus* věcných práv. Vychází z německého práva, konkrétně z teorií z konce 19. století, které úspěšně argumentovaly, že výčet věcných práv v BGB je výčtem taxativním.⁹⁹ Vzhledem k tomu, že trust nebyl v té době obsažen v žádném z kontinentálních občanských zákoníků,¹⁰⁰ recepce trustu do kontinentálního občanského práva skrz soudcovskou normotvorbu se velmi znesnadnila, neboť dle německého vzoru nebylo možné vytvářet nová věcná práva (např. věcné právo beneficentia trustu).¹⁰¹ Ekonomické zdůvodnění tohoto principu nabízí Richter, a to snížení nákladů účastníků obchodní směny na získávání detailních informací o věcných právech třetích osob k objektům směny.¹⁰²

Princip *numerus clausus* je dále velmi těsně spojen s principem publicity věcných práv.¹⁰³ Věcná práva, na rozdíl od závazkových práv, působí *erga omnes* a je tedy záhodno, pokud se jedná o věci větší hodnoty jako nemovitosti, je registrovat, aby se o jejich existenci mohly třetí strany bez zvýšených nákladů dozvědět.¹⁰⁴ V případě drobnějších movitých věcí registraci nahrazuje legitimace držbou.¹⁰⁵ Když jsou věci v trustu registrovány na jméno správce, vzniká problém zdánlivého bohatství (*false wealth*).¹⁰⁶ Hrozí, že správce bude před svými osobními věřiteli působit solventněji, protože nepřizná, že majetek registrovaný na jeho jméno je pouze držen v trustu a netvoří tedy součást jeho insolvenční podstaty.¹⁰⁷

Nicméně Bolgár celý princip *numerus clausus* odmítá jako obsoletní a zpátečnický.¹⁰⁸ Skuhřavý vyjádřil názor, že problém publicity je velmi snadné vyřešit tím, že bude povinností

---

⁹⁸ I přes to, že do Luisianského soukromého práva byla úprava vlastnictví z čl. 544 CC doslovně přejata. Lorio, Kathryn V.: *Louisiana Trusts: The Experience of a Civil Law Jurisdiction with the Trust*. 42 Louisiana Law Review 1721 (1982), str. 1722 nebo Yiannopoulos 2001, str. 67.

⁹⁹ Bolgár 1953, str. 212.

¹⁰⁰ Bolgár 1953, str. 216.

¹⁰¹ Banakas, Sathis: *Understanding Trusts a Comparative View of Property Rights in Europe*. Indret: Revista para el Analisis del Derecho 1/2006 [cit. dne 29. 10. 2014]. Dostupný z WWW <http://www.indret.com/pdf/323_en.pdf>, str. 5, Fratcher 1973, str. 89.

¹⁰² Richter 2006, str. 352.

¹⁰³ Bolgár 1953, str. 213, Richter 2006, str. 352.

¹⁰⁴ Gretton 2000, str. 605.

¹⁰⁵ Richter 2006, str. 352.

¹⁰⁶ Richter 2006, str. 352, Wood 2008, 19-03.

¹⁰⁷ Wood 2008, 19-03.

¹⁰⁸ Bolgár 1953, str. 214.

majetek v trustu registrovat v registrech s odpovídající zapsanou poznámkou. Nenabízí ovšem už řešení, jak postupovat, když správce tuto svojí povinnost nesplní.¹⁰⁹

Tradiční překážky k recepci trustu do kontinentálního právního řádu, tak jak bývají kontinentálním právníky definovány, tedy jsou spíše dogmatického charakteru.¹¹⁰ Je tedy možné uzavřít, že v kontinentálním právu není žádný nepostradatelný princip, který by *a priori* bránil přijetí trustu.¹¹¹

ii. Transplantace trustu do smíšených a kontinentálních právních řádů aneb trust bez *Equity*

Jak bylo podrobně popsáno v kapitole 3. oddílu a. části iii. této práce, vývoj trustu v Anglii byl od počátku neodmyslitelně spjat s právem (a soudy) *Equity*, které vytvořily koncept *equitable ownership*.¹¹² Nicméně kontinentální a smíšené právní řády se nemohou tak snadno opřít o myšlenku spravedlnosti, kterou *Equity* zosobňuje, a tím méně mohou kontinentální a smíšené právní řády právům dle *Equity* poskytnout věcněprávní účinky.¹¹³ Je tedy nutné, aby kontinentální právníci našli jiný způsob recepce trustu než přes vtažení práva *Equity* do vlastních právních řádů. Ostatně, jak poznamenává Ho, odkaz k *equitable ownership* je možné brát spíše historicky, než jako *conditio sine qua non* k přijetí trustu.¹¹⁴

Jak již bylo zmíněno v předchozí části, například skotský nebo jihoafrický právní řád nám ukazují, že pro recepci trustu není nutné přejímat ani *Equity*, ani přejímat koncept děleného vlastnictví.¹¹⁵ Funkční trust je možné přijmout i bez těchto institutů.

Jak dále uvažuje Gretton, pro kontinentální právo vlastně není vůbec těžké přijmout koncept trustu, tedy s výjimkou věcněprávních účinků trustu a jeho insolvenčního efektu.¹¹⁶

---

¹⁰⁹ Skuhřavý 2011, str. 136.

¹¹⁰ Fratcher 1973, str. 90.

¹¹¹ Trust v širším woodovském smyslu proto byl v drtivé většině kontinentálních právních systémů nějakým způsobem přijat - ať se již jedná o výhradu vlastnického práva při prodeji, nebo o zákonné výjimky vytvořené pro obchodování s cennými papíry. Wood 2008, 19-01. Jak bude rozebráno podrobněji dále, i české právo do roku 2012 znalo trusty podle definice užití v této práci.

¹¹² Důležitost institutu *equitable ownership* při formování doktríny trustu neopomněl připomenout např. anglický *Privy Council* v rozhodnutí *Abdul Hameed Sitti Kadija v De Saram* (1946) AC 208.

¹¹³ Např. Jihoafrická republika myšlenku vlastnictví dle *Equity* odmítla v rozhodnutí *Braun v Blann and Botha NNO and Another* (1984) ZASCA 19. De Waal 2001, str. 45. Podobná situace je i ve Skotsku. Fratcher 1973, str. 93.

¹¹⁴ Ho 2003, 2.10.

¹¹⁵ Gretton 2000, str. 601.

Nicméně, jak vyplývá z naší a i z Woodovy definice trustu, insolvenční efekt je nejdůležitějším atributem trustu. Gretton a Lepaulle proto navrhnou jako nejsnazší transplantaci trustu pomocí odděleného souboru práv a povinností, *patrimonia*, které bude odděleno od práv a povinností správce.¹¹⁷

Na první pohled se může zdát, že každý má zpravidla jedno jmění (*patrimony*),¹¹⁸ nicméně Gretton tvrdí, že oddělený soubor majetku není kontinentálnímu právu vůbec cizí, neboť se v něm často vyskytuje coby *matrimonium*, tedy společné jmění manželů.¹¹⁹ Vzhledem k tomu, že registrace věcí běžně reflektuje existenci těchto oddělených jmění,¹²⁰ je snazší na stejném principu při přijetí trustu založeném na odděleném jmění (*patrimony*) zmírnit nebezpečí zdánlivého bohatství správce.

Dalším důležitým atributem jmění jako odděleného majetkového souboru je, že není závislé na konkrétních věcech v něm obsažených, a to díky reálné subrogaci.¹²¹ Pokud tedy za hotové peníze ve jmění koupíme diamantový náhrdelník, je tento šperk součástí jmění místo původní hotovosti. Tento koncept se po všech stránkách pro transplantaci trustu do kontinentálního právního systému zdá být velmi vhodný. V praxi byl proto trust na podobném principu recipován ve Skotsku nebo v Jihoafrické republice. Správce trustu tak jednoduše má dvě jmění, jedno své osobní a jedno trustové.

Méně běžnou možností transplantace trustu je řešení přijaté v Louisianě.¹²² Při zachování terminologie modelového *Restatement of Law of Trusts (Second)*,¹²³ které bylo velmi žádoucí pro snadné fungování louisianských trustů v rámci USA, byl jednoduše termínům modelového zákona dán odlišný význam.¹²⁴ Převod „titulu“ k majetku v trustu na správce totiž místní doktrína nechápe jako převod vlastnického, ale pouze jako převod práva správy a dispozice s majetkem.¹²⁵ Tato práva jsou přitom jednoznačně kvalifikována jako

---

¹¹⁶ Gretton 2000, str. 606.

¹¹⁷ Gretton 2000, str. 608, Lepaulle 1928-1929, str. 55.

¹¹⁸ Srovnej § 495 OZ.

¹¹⁹ Gretton 2000, str. 609. Claxton si dále pohrává s odděleným fondem, tedy jakýmsi jměním i v kontextu dědického práva při otázce povahy pozůstalosti před jejím rozdělením dědicům viz Claxton 2005, 1.70.

¹²⁰ Jako je tomu například u společného jmění manželů.

¹²¹ Claxton 2005, 1.71.

¹²² Pomocí Louisiana Trust Code z roku 1964.

¹²³ Publikovaného v roce 1959 *American Law Institute*.

¹²⁴ Fratcher 1973, str. 99.

¹²⁵ Podobný princip *sui genesis* titulu k majetku byl vyjádřený i ve starší kanadské judikatuře Nejvyššího soudu Kanady ohledně fungování quebeckého trustu podle občanského zákoníku Dolní Kanady trustu, a to v případech *Royal Trust v Tucker* (1982) 1 S.C.R. 250 a *Curran v Davis* (1933) S.C.R. 283. Viz také Brierley 1993, str. 383.

práva věcná.¹²⁶ Vlastní vlastnické právo je potom alokováno u obmyšleného, který ovšem nemá právo s majetkem jakkoliv nakládat¹²⁷ a zbývá mu tak pouze holé vlastnictví.

Další, méně šťastnou možností transplantace trustu je vytvoření velmi širokých práv správce ohledně správy majetku, aniž by došlo k převodu vlastnického práva nebo vytváření věcných práv. Tato správcovská práva většinou znamenají neomezené dispozice s majetkem a možnost ochrany prostředky ochrany vlastnického práva. Majetek většinou zůstává v odděleném majetkovém souboru.¹²⁸ Toto legislativní řešení nalezneme například v Nizozemí,¹²⁹ Lucembursku,¹³⁰ Rusku nebo Číně. Důležitými prvky takové transplantace je zachování insolvenčního efektu, neomezená a neodvolatelná správa majetkového fondu. Nicméně zdá se, že takové trusty mají horší obchodní uplatnění než trusty založené na principu převodu vlastnického práva na správce, které poskytuje více věcněprávní jistoty.¹³¹

iii. Transplantace trustu do *Code Civil du Québec*

Transplantaci trustu do quebeckého práva považují za nutné rozebrat podrobněji, protože quebecké právo se stalo modelem pro vytvoření institutu svěřenského fondu v českém rekonstruovaném právu.¹³² Quebecké právo pod anglofonním vlivem svých sousedů vždy inklinovalo k možnosti trust zakotvit, ale formálně se tomu nestalo až do roku 1879.¹³³ Od té doby quebecké právo trustu prošlo mohutným vývojem, který završila velká reforma při

---

¹²⁶ Yiannopoulos 2001, str. 67.

¹²⁷ Yiannopoulos 2001, str. 68.

¹²⁸ Viz například Fratcherův komentář k holandskému *bewind*. Fratcher 1973, str. 99.

¹²⁹ Fratcher 1973, str. 99.

¹³⁰ Malbretti, Corrado: *Fiduciární smlouvy v lucemburském právu*, in: Tichý, Luboš a kol. (eds.): *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2014 (dále citováno jako „**Malberti 2014**“), str. 117.

¹³¹ Srovnej McAuley, Michael a Talpis, Jeffrey: *The Quebec Trust in the „Real World“*, in: *Conférences sur le nouveau code civil du Québec*. Cowansville: Yvon Blais, 1992 (dále citováno jako „**McAuley a Talpis 1992**“), str. 61 a Skuhřavý 2011, str. 85, str. 105 a str. 106.

¹³² Eliáš, Karel et al.: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Praha: Sagit, 2012 (dále citováno jako „**Důvodová zpráva**“), str. 592. Jak někteří autoři ovšem poznamenávají, „quebecká“ cesta není rozhodně v evropském kontextu transplantace trustu převažující. Viz Cumyn, Madeleine C.: *Reflections regarding the diversity of ways in which the trust has been received or adapted in civil law countries*, in: Smith, Lionel (ed.): *Re-Imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012 (dále citováno jako „**Cumyn 2012**“), str. 9.

¹³³ Tedy 14 let po přijetí občanského zákoníku Dolní Kanady z roku 1865. Pro shrnutí viz Skuhřavý 2011, str. 71.

příležitosti přijetí nového občanského zákoníku v roce 1994.¹³⁴ Podle některých autorů byl až tehdy v quebeckém právu zakotven opravdu funkční trust.¹³⁵

Od 19. století sílil v Québecu tlak na zavedení institutů podobných trustu.¹³⁶ Tyto instrumenty byly založeny především na kontinentálních principech a v souznění se starým francouzským právem.¹³⁷ Tato úprava však byla nedostatečná a tento kontinentálněprávní trust nebyl s to udržet krok s rychlým rozvojem obchodu v Severní Americe 19. a 20. století.¹³⁸ Bylo nutné se tedy více přiblížit anglosaským trustům a brzy legislativa umožnila zakládání trustů i za jinými účely, než je plánování rodinného majetku. Jednalo se především o zprostředkování zajištění při transakcích s mnohostí věřitelů.¹³⁹

Nicméně tato legislativa umístěná do novelizovaného občanského zákoníku dolní Kanady¹⁴⁰ byla skoupá, nešťastně roztržštěná a neřešila základní problémy, jako například, kdo držel titul ke spravovanému majetku.¹⁴¹ Jelikož legislativa nebyla schopná vyřešit všechny otázky tehdejšího quebeckého trustu uspokojivě,¹⁴² soudy se musely ve svém rozhodování samy složitě vypořádávat s tradičními námitkami kontinentálního práva.¹⁴³ Jedním z výsledků byla konstrukce věcného práva *sui generis*, který měl správce k majetku v trustu.¹⁴⁴ Nicméně celá další řada otázek zůstala nevyřešena.

Za těchto podmínek byla využita rozsáhlá rekonstrukce Quebeckého soukromého práva a v quebeckém občanském zákoníku byla uzákoněna nová úprava práva trustu, který měl více spočívat na tradičních institutech kontinentální civilistiky.¹⁴⁵ Tato úprava přitom měla být uzákoněna bez přijetí principu děleného vlastnictví¹⁴⁶ a odmítla transfer vlastnictví jako základní rys trustu.¹⁴⁷

---

¹³⁴ Slovy Claxtona „*The codification of the law of trusts now contained in the Civil Code of Quebec reflects one of the most extensit of the 1994 reforms*“. Claxton 2005, 1.1.

¹³⁵ Cumyn 2012, str. 6.

¹³⁶ Claxton 2005, 1.9. Tento fakt mimo jiné souvisel se stále častějším používání trustů v obchodě v kontextu anglo-amerického práva. Viz Cumyn 2012, str. 13.

¹³⁷ Claxton 2005, 1.11.

¹³⁸ Claxton 2005, 1.14.

¹³⁹ Claxton 2005, 1.19.

¹⁴⁰ Ustanovení článku 981a a násl. CCLC.

¹⁴¹ Claxton 2005, 1.20. Viz také shrnutí v Richter 2006, str. 354.

¹⁴² Cumyn 2012, str. 7.

¹⁴³ Claxton 2005, 1.20.

¹⁴⁴ *Royal Trust Co. v. Tucker*, (1982) 1 S.C.R. 250

¹⁴⁵ Cumyn 2001, str. 74.

¹⁴⁶ Brierley 1993, str. 383.

¹⁴⁷ Cumyn 2012, str. 7.

Základním principem quebeckého trustu je oddělení části jmění za určitým účelem (*patrimoine d'affectation*). Zčásti tedy tento princip vychází ze skotského modelu trustu zmíněného výše, vykazuje ovšem značné odlišnosti.¹⁴⁸ Zatímco skotské právo dovozuje, že správce má druhé, „trustové“ jmění, Quebec se vydal jinou cestou a konstituoval odlišný typ jmění, které je do jisté míry samostatné.

Tradiční doktrinální premisou kontinentálních právních systémů v 19. století byla nedělitelnost jmění, ze které vycházela tzv. klasické pojetí jmění,¹⁴⁹ které mohlo být překonáno jen ve výjimečných případech.¹⁵⁰ Jak ale již bylo vysvětleno výše, překonání této premisy nečinilo problémy ve Skotsku,¹⁵¹ nebyl tedy problém, proč by mělo zbrzdit vývoj v Quebecu.¹⁵²

Institut jmění je velmi důležitý pro celou quebeckou civilistiku a samotný quebecký občanský zákoník o něm pojednává hned ve svém druhém článku a s existencí trustu neomylně počítá:

“Every person has patrimony. The patrimony may be divided or appropriated to a purpose, but only to the extent provided by the law.”¹⁵³

Důležitou změnou oproti tradičnímu jmění, jak ho známe z kontinentálních právních řádů, je právě možnost oddělení jmění k účelu (*appropriation to a purpose*). Neboli, jmění nemusí být určeno *osobě*, ale postačí, bude-li určen jeho *účel*. Toto boří klasickou myšlenku, se kterou je spojena právě existence jmění v jeho klasickém pojetí i v pozdějších pojetích, že každé jmění patří jedné osobě¹⁵⁴ (popř. určité skupině osob). Quebecký trust tak vytváří jmění, které nikomu nepatří, pouze existuje za vlastním určitým účelem a je spravováno nezávislým správcem.¹⁵⁵ Problém umístění věcněprávního titulu k majetku fondu je tedy vyřešen konstrukcí, kdy titul ke spravovanému majetku náleží přímo trustu samotnému.¹⁵⁶

Důsledkem oddělení jmění trustu od osoby správce je oddělení závazků trustu, jako by to byla jakási quasi-osoba se schopností se zavazovat. Tedy, na rozdíl třeba od anglosaských

---

¹⁴⁸ Smith 2012, str. 264.

¹⁴⁹ Claxton 2005, 1.65.

¹⁵⁰ Viz čl. 2092 CC, také Malberti 2014, str. 109.

¹⁵¹ Gretton 2000, str. 609.

¹⁵² Claxton 2005, 1.67 a 2.29.

¹⁵³ Čl. 2 CCQ.

¹⁵⁴ Smith 2012, str. 262.

¹⁵⁵ Smith 2012, str. 263.

¹⁵⁶ Cumyn 2001, str. 76.

trustů, jsou jasně rozděleny práva a závazky trustu od práv a závazků správce.¹⁵⁷ Toto řešení tak nebývale posiluje insolvenční efekt trustu.

Vzhledem k tomuto se dostáváme velmi blízko k chápání takového *patrimoine d'affectation* jako jakési quasi-osoby.¹⁵⁸ Jak dále uvažuje Cumyn nebo Claxton, takové entitě by mohla být klidně právní osobnost přiznána.¹⁵⁹ Nicméně quebecký občanský zákoník s takovou možností nepočítá, a to ze zcela praktických důvodů. Přiznání právní osobnosti trustu by totiž na něj mohlo vztáhnout problémy, kterými se zabývá právní věda zkoumající právnické osoby, především otázku střetu osobního zájmu právnické osoby se zájmy beneficentů.¹⁶⁰ V případě quebecké úpravy trustu by se tak vytvořilo doslova neřízené torpédo.

Další deviací od tradičního kontinentálního práva je „zmizení“ klasického vlastnického práva k věci v období, kdy je věc spravována v trustu, která vyplývá ze shora řečeného.¹⁶¹ Autoři quebeckého občanského zákoníku totiž odmítli řešení starého občanského zákoníku Dolní Kanady, který počítal s vytvořením jakýchsi *sui genesis* vlastnických práv k majetku, které svědčila správci trustu.¹⁶² Odklonili se tak od koncepce, kterou šla druhá smíšená jurisdikce na severoamerickém kontinentu – Louisiana.

Quebecký občanský zákoník jde ale při oddělování jmění mnohem dále než například právo skotské a nedává žádná věcná práva k věcem v trustu ani správci, ani obmyšlenému:

“1261. The trust patrimony, consisting of the property transferred in trust, constitutes a patrimony by appropriation, autonomous and distinct from that of the settlor, trustee or beneficiary and in which none of them has any real right.”¹⁶³

Správce trustu tedy vystupuje pouze doslova jako „správce majetku“,¹⁶⁴ byť má téměř všechna práva vlastníka.¹⁶⁵ Co se týče výše zmíněných problémů s publicitou a vytvářením dojmu *false wealth*, quebecká úprava trustu zmenšuje společenské náklady tím, že majetek spravovaný v trustu je v registrech vedený na jméno správce s poznámkou, že je spravován

---

¹⁵⁷ Cumyn 2012, str. 22, srovnej čl. 1261 CCQ. V případě anglosaských trustů je naopak správce (*trustee*) odpovědný vždy osobně a nevytváří se speciální třída závazků „za trustem“.

¹⁵⁸ Cumyn 2012, str. 22.

¹⁵⁹ Cumyn 2012, str. 27, Claxton 2005, 2.13.

¹⁶⁰ Smith 2012, str. 262.

¹⁶¹ Viz také Brierley 1993, str. 396.

¹⁶² Brierley 1993, str. 396.

¹⁶³ Čl. 1261 CCQ.

¹⁶⁴ Claxton 2005, 2.12.

¹⁶⁵ Claxton 2005, 2.19. A to včetně práva podat revindikační žalobu, v kontinentálních právních systémech často vyhrazeného pouze skutečnému vlastníkovi. Čl. 1278 CCQ.

v trustu.¹⁶⁶ Tím je dle mínění Claxtona splněna premisa kontinentálního právního systému, že titul k majetku musí *někomu* patřit.¹⁶⁷ Navíc, jak poznamenává například Claxton nebo Skuhrový,¹⁶⁸ je tak vyhověno požadavkům Haagské úmluvy.

Jelikož quebecké právo nemohlo těžit z dlouholeté soudní rozhodovací praxe ohledně pravidel správy majetku v trustu, rozhodl se zákonodárce do quebeckého občanského zákoníku inkorporovat flexibilní úpravu správy cizího majetku.¹⁶⁹ Tato flexibilní defaultní pravidla mají pomoci v případech, kdy samotný trustový instrument neobsahuje dostatečně detailní úpravu.

Quebecká úprava trustu z roku 1994 jako poměrně nedávná transplantace přináší celou řadu novinek, ale i otázek do diskuze o přijetí trustových instrumentů do kontinentálních a smíšených právních řádů. Zdá se, že Česká republika je první jurisdikcí, kam byla tato koncepce založená na *jmění odděleném za účelem* transplantována.¹⁷⁰ Nicméně, tato promyšlená konstrukce je stále opředená dvěma až mystickými prvky, které právníkům v Praze i Montrealu nedávají spát: (i) jmění patřící účelu a nikoliv osobě a (ii) věc bez vlastníka.

---

¹⁶⁶ Čl. 1278 CCQ.

¹⁶⁷ Claxton 2005, 8.27.

¹⁶⁸ Claxton 2005, 8.28, Skuhrový 2011, str. 74.

¹⁶⁹ Ustanovení čl. 1299 až 1370 CCQ.

¹⁷⁰ Cumyn 2012, str. 9.

4. Trust v komerčních vztazích

“There have been two revolutions in commercial law. The first was the Roman revolution in the first few centuries after Christ. The second took place a millennium and a half later, on an island in the North Sea”

Philip R. Wood¹⁷¹

a. Obecně o trustech v obchodních vztazích

Jak již bylo řečeno výše, trust se v posledních dvou stoletích stal neoddělitelným jevem na mezinárodních finančních trzích. Například Gullifer a Payne upozorňují na prudký rozvoj použití trustu při plánování finančních transakcí v posledních desetiletích.¹⁷² Podle Haytona dokonce komerční užití trustu překonalo původní účel trustového instrumentu – správu rodinného majetku:¹⁷³

“Nowdays, probably well over 90 per cent of trust assets by value is found in such commercial trusts, while 70 years ago about 90 per cent would have been found in family trusts”

Trust je často srovnáván s obchodní korporací. Z organizačního hlediska slouží podobným účelům ovšem bez nutnosti konstruovat právnickou osobu,¹⁷⁴ což může výrazně snížit transakční náklady dané konstrukce,¹⁷⁵ přičemž je zachována výhoda oddělení spravovaného majetku od majetku správce a následná ochrana beneficentů při insolvenční správce,¹⁷⁶ tak jak ji známe z práva právnických osob. Dále potom u trustů odpadá složitá regulace korporačního práva, jako jsou pravidla pro zachování základního kapitálu, distribuci dividend, apod.

Dále, jak dodává Skuhrový, fiduciární principy trustového práva jsou většinou přísnější než ty, které známe z korporačního práva, a tudíž beneficenti trustu jsou více

---

¹⁷¹ Wood, Philip R.: *Comparative Financial Law*. London: Sweet & Maxwell, 1995 (dále citováno jako „**Wood 1995**“), 1-1.

¹⁷² Gullifer, Louise a Payne, Jannifer: *Corporate Finance Law: Principles and Policy*. Oxford: Hart Publishing, 2011 (dále citováno jako „**Gullifer a Payne 2011**“), str. 316.

¹⁷³ Hayton, David J.: *English Trusts and their Commercial Counterparts in Continental Europe*, in: Hayton, David J. (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Den Haag: Kluwer Law International, 2002 (dále citováno jako „**Hayton 2002**“), str. 33.

¹⁷⁴ Lau 2011, str. 100.

¹⁷⁵ Srovnej Haytonovu analýzu financování projektu *Channel Tunnel* prostřednictvím SPV v podobě obchodní společnosti. Hayton 2002, str. 50.

¹⁷⁶ Worthington 2002, str. 153.

chráněni, než je tomu u společníků společnosti.¹⁷⁷ Na rozdíl od statutárního orgánu společnosti, správce trustu musí dávat přednost zájmům beneficentů před zájmy trustu.¹⁷⁸

Největší výhodou trustu v obchodních vztazích oproti jeho alternativám je ovšem jeho univerzálnost. Jak vypočítává Hayton, kde kontinentální právní řády musejí vytvářet velmi složité a nejisté konstrukty, anglickým právníkům stačí jediný – trust.¹⁷⁹ Flexibilita umožňuje velmi jemné strukturování nároků beneficentů,¹⁸⁰ kterého lze korporáčním právem dosáhnout jen stěží.¹⁸¹

Jsou to právě rigidní pravidla práva společností, která samozřejmě mají v jistých okolnostech svůj význam, co dělá trusty natolik superiorními v některých komerčních transakcích. Oproti obchodním společnostem je totiž využití trustu nízkonákladové a navíc velmi pružné. V konkurenci s angloamerickými jurisdikcemi se tak kontinentální právní řády dostaly do jakési defensivy v regulační arbitráži. Transplantace trustu je proto přirozenou odpovědí ve snaze zmenšit náskok zemí užívajících trusty v podnikatelských vztazích.¹⁸²

b. Praktické využití trustu v konkrétních transakcích

Jak bylo naznačeno v předchozí části této kapitoly, užití trustu v komerčních vztazích se v posledních dvou letech velmi rozšířilo. Téměř všechny jurisdikce proto zavedly určité úpravy podobné trustu pro obchodování na kapitálových trzích. Tímto způsobem si například zákazníci obchodníků s cennými papíry zachovávají insolvenční přednost v případě insolvence těchto obchodníků, popřípadě podobná úprava platí pro zúčtovací systémy.¹⁸³ Následující část této kapitoly proto rozebere použití trustu, které zvýhodňují ty právní řády, které obecné právo trustu přijaly před jinými,¹⁸⁴ a to především v oblasti korporátního financování.

---

¹⁷⁷ Lau 2011, str. 97, Skuhřavý 2011, str. 109

¹⁷⁸ Worthington 2002, str. 145.

¹⁷⁹ Hayton 2002, str. 40.

¹⁸⁰ Skuhřavý 2011, str. 179.

¹⁸¹ Worthington 2002, str. 161.

¹⁸² Cumyn 2012, str. 14.

¹⁸³ Wood 2008, 19-09.

¹⁸⁴ Wood 2008, 19-20.

i. Syndikované úvěry

Zajištění pluralitních věřitelů je pro mnohé právníky z kontinentálních právních řádů hlavním důvodem pro transplantaci trustu.¹⁸⁵ V praxi se objevuje především ve dvou podobách, a to (i) při syndikovaném (klubovém) financování, kdy jednoho dlužníka bude financovat bankovní syndikát, a (ii) při vydávání zajištěných dluhopisů na finančních trzích. V obou případech je nutné zajistit flexibilní zajištění věřitelům, a to i v případě převodu pohledávky z poskytnutého úvěru prostřednictvím novace, nebo v případě prodeje dluhopisu. Jak uvádí Wood, tato oblast financování velmi důležitá, protože transakce s mnohostí věřitelů jsou často jediným způsobem, jakým je možné poskytnout dostatečný úvěr velkým korporacím nebo velkým projektům.¹⁸⁶ Převoditelnost zajištěného dluhu také výrazně zvyšuje počet potenciálních půjčovateli.¹⁸⁷

Institut trustu se jeví jako nejsnazší varianta pro zřízení flexibilního a převoditelného zajištění pohledávky.¹⁸⁸ V případě syndikovaného financování se zajištění (např. zástavní právo) zřídí ve prospěch správce (*security trustee*),¹⁸⁹ kterým je zpravidla jedna z financujících bank.¹⁹⁰ V zásadě jsou možné dvě varianty: (i) majetkem trustu bude pohledávka zajištěná zástavním právem,¹⁹¹ nebo (ii) majetkem takového trustu bude pouze zástavní právo, které do něj původní věřitelé vloží,¹⁹² a to ve prospěch všech současných i budoucích věřitelů ze zajištěné pohledávky.¹⁹³ Vzhledem k oddělení zajištění od pohledávky (prostřednictvím trustu) je potom snadné převádět účast v syndikátu, aniž by muselo docházet k nové registraci zajištění.¹⁹⁴

Pokud má být koordinační efekt využit naplno, zřídí se prostřednictvím tzv. *parallel covenant* paralelní dluh vůči trustu, který se automaticky snižuje o každou splátku z úvěru

¹⁸⁵ Skuhřavý 2011, str. 116, Richter 2006, str. 348.

¹⁸⁶ Ať již z regulativních důvodů omezujících maximální expozici jedné banky vůči jednomu věřiteli, nebo z komerčních požadavků na diverzifikaci portfolia jednotlivých věřitelů. Viz Wood 2008, 7-03.

¹⁸⁷ Gullifer a Payne 2011, str. 314.

¹⁸⁸ Graziadei, Michele et al. (eds.): *Commercial Trusts in European Private Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009 (dále citováno jako „**Graziadei et al. 2009**“), str. 489.

¹⁸⁹ Skuhřavý 2011, str. 113.

¹⁹⁰ Richter 2006, str. 348.

¹⁹¹ Skuhřavý 2011, str. 113. V takovém případě bude v transakcích dle práva, které takovou konstrukci umožňuje, konstruován tzv. *parallel debt*. V podrobnostech viz Gullifer a Payne 2011, str. 357.

¹⁹² Claxton, John B.: *Security on Property and the Rights of Creditors under the Civil Code of Québec*. Cowansville: Yvon Blais, 1994 (dále citováno jako „**Claxton 1994**“). 12.13.4, Hansmann, Henry a Mattei, Ugo: *The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis*. 73 *New York Law Review* 434 (1998) (dále citováno jako „**Hansmann a Mattei 1998**“), str. 466.

¹⁹³ Richter 2006, str. 348.

¹⁹⁴ Wood 2008, 17-16.

vyplacenou přímo bankám.¹⁹⁵ Výsledkem je, že v případě defaultu dlužníka může správce trustu sám vymáhat celou zajištěnou dlužnou částku najednou.

Další výhodou využití trustu je, že banka bude moci převést celou svou účast v syndikátu pomocí novace a nikoliv pouze postoupením pohledávky. V případě postupně čerpaných úvěrů se tak bude moci nový věřitel zavázat k poskytování dalších tranší úvěru dle úvěrové smlouvy a nedojde k zániku zajištění, jak by tomu bylo v případě, že by zajištění držel pouze původní věřitel osobně.¹⁹⁶ Konečně, v případě, že by bylo nutné změnit i správce zajištění, užije se pouze norem upravujících trust a ani v tomto případě nebude třeba znovu registrovat poskytnuté zajištění.¹⁹⁷

Kontinentální právní řády vyvinuly několik struktur, především institut agenta pro zajištění a dále věřitelskou solidaritu a případnou o konstrukci paralelního dluhu bez zřízení trustového správce zajištění.¹⁹⁸ Tyto konstrukty měly za úkol institut trustového správce zajištění alespoň částečně simulovat. Jak ale uvádí Skuhravý¹⁹⁹ i Richter,²⁰⁰ tyto konstrukty jsou poněkud bachraté a tedy i potenciálně nebezpečné, především kvůli absentujícímu insolventnímu efektu.²⁰¹

ii. Dluhopisové financování

V případě dluhopisů zajištěných zástavním právem si přeregistrování zástavního práva na nové vlastníky dluhopisů již nelze vůbec z ekonomického hlediska představit²⁰² a výhody využití trustového správce jsou tedy ještě mnohem markantnější. Dva nejvyspělejší světové dluhopisové trhy, tedy londýnský a newyorský, dokonce vyžadují přítomnost trustových správců (*eurobond trustees*, resp. *indenture trustees*) při emisi korporátních dluhopisů

---

¹⁹⁵ Gullifer a Payne 2011, str. 334. Skuhravý ovšem upozorňuje na problémy s kauzou takového vztahu, vyžaduje-li daný právní řád kauzu pro vznik závazku. Skuhravý 2011, str. 115.

¹⁹⁶ Wood 2008, 10-26.

¹⁹⁷ Wood 2008, 17-17.

¹⁹⁸ V podrobnostech viz Skuhravý 2011, str. 114.

¹⁹⁹ Skuhravý 2011, str. 116.

²⁰⁰ Richter 2006, str. 348.

²⁰¹ Wood 1995, 2-39.

²⁰² Richter 2006, str. 348.

na základě regulatorních pravidel.²⁰³ Podobné pravidlo platí i v Japonsku.²⁰⁴ Vlastníci dluhopisů jsou v takových případech beneficiáři trustu.

Postup je takový, že je jmenován trustový správce emise, který reprezentuje zájmy jednotlivých vlastníků dluhopisů,²⁰⁵ a tedy působí i jako jakýsi jejich společný zmocněnec.²⁰⁶ Zároveň je, podobně jako u syndikovaných úvěrů, zřízen *parallel debt*, pomocí kterého může v případě nutnosti trustový správce emise sám vyjednávat s dlužníkem, popř. přímo soudně vymáhat celý dluh. V případě nezajištěných dluhopisů je tak hlavní výhodou trustového správce emise snížení transakčních nákladů při komunikaci s emitentem a při získávání odborného poradenství.²⁰⁷

U zajištěných dluhopisů, které jsou na světových finančních trzích stále častější především s rozvoje tzv. *project finance*,²⁰⁸ potom trustový správce emise drží zajištění k dluhopisům ve prospěch vlastníků dluhopisů.²⁰⁹ Uplatnění takového zajištění jediným agentem výrazně sníží náklady oproti situaci, kdy by měl každý vlastník dluhopisu uplatňovat tato práva samostatně.²¹⁰ Ve většině případů potom ani vlastníci dluhopisů nebudou moci svá práva ze zajištění uplatňovat přímo, a to na základě tzv. *non-action clause*, která jim zakazuje žalovat dlužníka.²¹¹ Kolektivní uplatnění žalobního práva tak dá všem vlastníkům ochranu před tzv. *mad bondholder*, který by mohl emitenta předčasně uvrhnout do insolvence.

V kontextu kontinentálních právních řádů se často setkáváme s orgány volenými schůzí věřitelů, které mají plnit obdobnou funkci.²¹² Tyto orgány ovšem vykazují jisté odlišnosti, například jsou často ustavovány až v krizových situacích, kdy hrozí default emitenta,²¹³ a tedy není možné využít kolektivní správu dluhopisů v ranějších fázích emise.²¹⁴ Zároveň, jak dodává Skuhřavý, vlastníci dluhopisů nejsou chráněni před insolvencí společného zástupce vlastníků dluhopisů, má-li emitent směřovat své platby z dluhopisů skrze něj.²¹⁵

---

²⁰³ Hudson 2010, str. 946, Trust Indenture Act 1939.

²⁰⁴ Cranston, Ross: *Principles of Banking Law*. Druhé vydání. Oxford: Oxford University Press, 2002, str. 341.

²⁰⁵ Wood 2008, 12-18.

²⁰⁶ Skuhřavý 2011, str. 113.

²⁰⁷ Wood 2008, 12-19, Richter 2006, str. 348.

²⁰⁸ Gullifer a Payne 2011, str. 333.

²⁰⁹ Wood 12-23, Gullifer a Payne 2011, str. 334.

²¹⁰ Gullifer a Payne 2011, str. 317.

²¹¹ Gullifer a Payne 2011, str. 334.

²¹² Wood 2008, 12-28. Srovnej úpravu společného zástupce vlastníků dluhopisů v § 24 ZDl.

²¹³ Skuhřavý 2008, str. 114, § 21 ZDl.

²¹⁴ Která je ale dle Gullifera a Payne klíčová. Gullifer a Payne 2011, str. 333.

²¹⁵ Skuhřavý 2011, str. 114.

Jak tedy tvrdí Hudson, trusty jsou velmi důležitým institutem moderního korporátního financování.²¹⁶ Vzhledem k nízké flexibilitě kontinentálního práva jsou trusty v této oblasti syndikovaných úvěrů a dluhopisových emisí velmi těžko nahraditelné a jsou jedním z hlavních důvodů, proč institut trustu do kontinentálního práva přijmout.

iii. Subordinace

Při subordinovaném financování juniorní věřitel souhlasí s tím, že jeho dluh bude splacen až po umoření dluhu seniorního věřitele. Subordinovaný dluh je v korporátním financování využíván především u komplexních finančních transakcí jako alternativa k úpisu vlastního kapitálu,²¹⁷ a to vzhledem k omezením korporátního práva, která provázejí přímé kapitálové vstupy do obchodních společností.²¹⁸ Zároveň subordinovaný dluh přináší výhody v oblasti kapitálové přiměřenosti²¹⁹ a může podpořit ochotu seniorních věřitelů dále dlužníku půjčovat, zvláště pokud je poskytnut majoritními akcionáři nebo členy statutárních orgánů dlužníka.²²⁰

Trustová subordinace (*trust subordination*) je tradičním konstruktem, který je podle Fullera nejčastěji využívaným typem subordinace.²²¹ V takovémto případě jsou platby vyplacené juniornímu věřiteli na jeho podřízenou pohledávku drženy v trustu ve prospěch seniorních věřitelů, a to do výše jejich pohledávky. Zbytek je následně rozdělen mezi juniorní věřitele.²²² Pokud by se seniorním věřitelům nedostalo plného uspokojení jejich pohledávky, mohou se hojit z plateb akumulovaných v trustu spravovaném juniorními věřiteli.²²³ V případě, že by v této struktuře soudy trust neuznaly, bude seniorní věřitel muset čelit riziku insolvence správce trustu,²²⁴ a proto je v této struktuře přítomnost trustu klíčová.

---

²¹⁶ Hudson 2010, str. 946.

²¹⁷ Wood 2008, 13-02.

²¹⁸ Například: juniorní věřitel coby akcionář může hlasovat na valné hromadě, proces umístění akcií na veřejné trhy je obtížnější než umístění subordinovaných dluhopisů nebo výplata dividend na rozdíl od juniorního dluhu podléhá omezením na zachování základního kapitálu. Fuller, Geoffrey: *The Law and Practice of International Capital Markets*. Třetí vydání. London: Lexis Nexis, 2012 (dále citováno jako „Fuller 2012“), 11.06.

²¹⁹ Fuller 2012, 11.06.

²²⁰ Fuller 2012, 11.06.

²²¹ Fuller 2012, 11.49.

²²² Hayton 2002, str. 36.

²²³ Skuhřavý 2011, str. 117.

²²⁴ Skuhřavý 2011, str. 117.

Naproti tomu prostá kontraktuální subordinace, kdy je juniorní věřitel smluvně vázán uspokojit se až po umoření dluhu seniorního věřitele, nepřináší důležité výhody při insolvenční a je proto používána velmi zřídka.²²⁵ Další metody subordinace přinášejí velké monitorovací náklady a nelze je použít ve všech strukturách. Jedním z příkladů dalších metod je subordinace strukturální, kdy je juniorní úvěr poskytnut holdingové společnosti a seniorní potom přímo dceřiným společnostem a ke splacení juniorního dluhu tak nemůže dojít jinak, než vyplacením dividend z dceřiných společností po umoření seniorního dluhu.²²⁶

Podle mínění Skuhravého je subordinovaný dluh spolu s transakcemi s pluralitou věřitelů nejdůležitějším důvodem, proč je dobré přijmout trust v kontinentálních právních řádech.²²⁷ Jiné metody totiž nepřinášejí uspokojivě výsledky a představují riziko pro seniorní věřitele.

iv. Sekuritizace

Sekuritizace je další způsob dluhového financování. Princip sekuritizace spočívá v izolaci portfolia kvalitních pohledávek²²⁸ dlužníka (nazývaného *originator*) z jeho majetku, převodu tohoto portfolia na *special purpose vehicle* (SPV)²²⁹ a následné vydání dluhu tímto SPV, kterým je zaplacen originátorovi kupní cena za převáděné portfolio pohledávek. SPV nakonec svým věřitelům dluh splatí z výtěžku z těchto pohledávek a přebytek je převeden zpět na originátora.²³⁰ Věřitelé SPV jsou potom především ušetření kreditního rizika originátora sekuritizace, které je spojeno s jeho běžným obchodováním. Navíc, oddělenému portfoliu podobných pohledávek je pro ratingové agentury snazší přidělit rating.²³¹ Výsledkem je levnější financování dlužníka²³² s rozsáhlým portfoliem podobných pohledávek a je většinou výhodnější než klasický faktoring pohledávek.²³³

---

²²⁵ Fuller 2012, 11.59.

²²⁶ V podrobnostech viz Fuller 2012, 11.01, Wood 2008, 13-05.

²²⁷ Skuhravý 2011, str. 177.

²²⁸ Většinou se jedná o rozsáhlejší portfolio menších pohledávek z jednoho typu transakcí, jak například pohledávky z hypoték nebo kreditních karet. Wood 2008, 28-10.

²²⁹ Transfer pohledávek se v takovém případě téměř ve všech případech děje prostřednictvím převodu pohledávky a nikoliv novace, a to především z důvodů „utajení“ sekuritizace před dlužníky. Gullifer a Payne 2011, str. 404.

²³⁰ Wood 2008, 28-01.

²³¹ Langbein, John H.: *The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce*. (1997) *Faculty Scholarship Series Paper 503*, str. 173.

²³² Richter 2006, str. 347, Fuller 2012, 4.23.

²³³ Gullifer a Payne 2011, str. 38.

V zásadě se nabízejí dvě možnosti jak výše popsanou „*trusale*“ sekuritizaci²³⁴ provést. Jako SPV může být využita buď obchodní společnost, nebo trust.²³⁵ Standardem angloamerického trhu je využívání obchodních společností,²³⁶ nicméně některé státy s kontinentální právní tradicí, jako Argentina nebo Francie, přizpůsobily sekuritizaci svou legislativu a vytvořily pro tyto případy zvláštní obdobu trustu.²³⁷ Jestli je v dané jurisdikci výhodnější využít pro sekuritizační transakci spíše trust, nebo obchodní společnost bude tedy záležet spíše na daňových předpisech, popřípadě na omezeních korporálního práva,²³⁸ ale obchodní společnost jako SPV může v principu plnit svou funkci stejně dobře jako trust, byť někdy s většími transakčními náklady.

v. Kolektivní investování

Kolektivní investování je zřejmě nejstarším a nejrozšířenějším novodobým využitím trustu v komerčních vztazích. Umožňuje drobným investorům vhodně diverzifikovat svá portfolia a v investovat do projektů, do kterých by jinak kvůli kapitálové náročnosti neměli šanci investovat (např. velké nemovitostní projekty).²³⁹ V současné době je celosvětově v trustech kolektivního investování držen majetek v hodnotě několika (desítek) trilionů amerických dolarů,²⁴⁰ a to ať již v penzijních fondech, nebo v klasických fondech kolektivního investování.²⁴¹ Trustová konstrukce pro kolektivní investování byla zároveň hlavním hnacím motorem při přijetí čínského práva trustu.²⁴²

Oddělení majetku správce od majetku fondu a přednost investorů při insolvenční správce jsou hlavními výhodami trustového uspořádání investičního fondu.²⁴³ Nicméně, jak dále uvádí Mattei, podobné výhody přináší i využití korporace pro stejné účely, a to vzhledem k tomu, že regulovaná oblast kolektivního investování často nebere v potaz defaultní pravidla

---

²³⁴ Pozor na odlišení od tzv. syntetické sekuritizace. Pro podrobnosti viz Wood 2008, 28-23.

²³⁵ Ho 2003, 1.31.

²³⁶ Wood 2008, 28-21.

²³⁷ Wood 2008, 28-21.

²³⁸ Například v Číně. Viz Ho 2003, str. 1.32.

²³⁹ Skuhřavý 2011, str. 121.

²⁴⁰ Worthington 2002, str. 138.

²⁴¹ Tzv. „*unit trusts*“, jak jsou fondy kolektivního investování nazývány ve Velké Británii, nebo „*mutual funds*“ v USA.

²⁴² Ho 2003, 1.16.

²⁴³ Hansmann a Mattei 1998, str. 467.

správy trustu.²⁴⁴ Výhodou použití trustu v kolektivním investování ovšem je větší průhlednost při oceňování hodnoty podílových listů. Na některých méně regulovaných trzích bude totiž hodnota podílového listu odvislá od výplaty dividend korporací využitou jako vehikl kolektivního investování. Naproti tomu hodnota podílu v trustu není od výplaty dividend odvislá vůbec, protože pouze zrcadlí hodnotu spravovaného majetku.²⁴⁵

---

²⁴⁴ Hansmann a Mattei 1998, str. 468.

²⁴⁵ Hayton 2002, str. 35.

5. Svěřenský fond v občanském zákoníku

„Trust means belief in somebody or something.“

Anonym

Ještě před aplikací svěřenského fondu na struktury popsané v předchozí části, považuji za důležité zevrubněji prozkoumat obecné rysy svěřenského fondu, tak jak byl transplantován do občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že se jedná o kreativní transplantát, je nutné si položit otázku, nakolik se podobá svému předobrazu. A dále – nakolik je ho možné uplatnit v komerčních vztazích stejným způsobem jako anglosaský trust. Jelikož je svěřenský fond velmi novým institutem v českém právu, celá řada základních otázek týkajících se například vztahu ke třetím osobám nebo práva obmyšlených na plnění z fondu nebyla v české doktríně dosud zevrubně popsána. V této kapitole se proto tedy poukážu na některé obecné rysy tuzemských svěřenských fondů a v té následující se potom budu zabývat jejich využitím v případech popsaných v minulé kapitole.

a. Transplantace trustu do českého občanského zákoníku

i. Historie trustu v českých zemích

Myšlenka trustu není českému historickému právu tak neznámá, jak se může z mnoha námitek proti jeho přijetí zdát. Například Bednaříková²⁴⁶ ve své monografii popisuje velmi dlouhou historii trustových instrumentů pro správu rodinného majetku v českých zemích. Jak si povšimli další autoři, specifické trustové konstrukce nebyly cizí ani českému obchodnímu právu po roce 1989.²⁴⁷

Bednaříková vznik instrumentu zvaný „nedíl“ v 11. století spojuje s těžkostmi při udržování rodinného šlechtického majetku v jednom celku. Nedíly mnoha způsoby

---

²⁴⁶ Bednaříková, Barbora: *Svěřenské fondy: Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2012 (dále citováno jako „**Bednaříková 2012**“), str. 23.

²⁴⁷ Richter 2006, Skuhřavý 2011.

vykazovaly jisté znaky svěřenství, popř. rodinného fideikomisu.²⁴⁸ Nejednalo se ale o ochranu dokonalou, takže první skutečný funkční nástroj připomínající rodinný trust byl strukturován tehdejšími právníky roku 1493, a to pro rod Rožmberků. Jeho účelem bylo zabránit drobení majetku tím, že celý majetek přecházel na dědice na principu primogenitury a ostatní členové rodu měli pouze právo na požitky z tohoto majetku.²⁴⁹

Ustanovení o svěřenství v rámci dědického práva následně obsahoval i ABGB.²⁵⁰ Tato ustanovení byla částečně zrušena zákonem č. 179/1924 Sb. a poslední zbytky svěřenství poté z československého práva vymazal občanský zákoník z roku 1964.²⁵¹ Tyto historické instituty měly ovšem proti svým angloamerickým protějškům jednu velkou evoluční nevýhodu – nesloužily k obchodním účelům, ale pouze k uchování rodinného majetku.

Jak ale poukazuje Wood, moderní finanční trhy mohou bez trustů vytvořených alespoň pro jistá jednotlivá aranžmá (např. pro obchodníky s cennými papíry držící cenné papíry pro své zákazníky) jen těžko fungovat.²⁵² Z tohoto důvodu byly s rozvojem kapitálových trhů po roce 1989 i v České republice vytvořeny jisté konstrukty připomínající trusty. Richter uvádí jako příklad § 132 ZPKT. V případě insolvence obchodníka s cennými papíry jsou investiční nástroje, které obchodník držel svým jménem na účet zákazníků, vyloučeny z konkurzní podstaty. Podobným příkladem potom byly peníze na účtech advokátních a notářských úschov.²⁵³

Dále, zákon o kolektivním investování z roku 2004 dal vzniknout skutečným trustovým fondům v prostředí kolektivního investování, a to konkrétně podílovým fondům. Podílové fondy neměly právní subjektivitu, nicméně majetek sdružený ve fondu držely investiční společnosti, které s ním nakládaly svým jménem a na účet podílníků. Vůči třetím osobám ale vystupovaly jako vlastníci svěřeného majetku.²⁵⁴ Podílníků tak zbylo jen jakési „holé vlastnictví“, které zajistilo kýžený insolvenční efekt. Podobnou konstrukci potom zvolil

---

²⁴⁸ Bednaříková 2012, str. 25.

²⁴⁹ Bednaříková 2012, str. 27. Postavení vyživovaných členů rodu bylo tedy podobné postavení beneficentů trustu.

²⁵⁰ V ustanoveních § 604 až 646. K povaze fideikomissu jako institutu umožňujícímu dělené vlastnictví viz Randa, A.: *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: Česká akademie pro vědy slovestnost a umění 1923. Reprint Praha: ASPI, 2008, str. 5.

²⁵¹ Bednaříková 2012, str. 72.

²⁵² Wood 2008, 19-29.

²⁵³ Srovnej § 85 až 89 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, a § 56 a 56a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

²⁵⁴ Srovnej § 6 a 7 ZKI a také Richter 2006, str. 345.

zákonodárce i v případě podílových fondů dle zákona o investičních společnostech a investičních fondech.²⁵⁵

Obecného trustu se tak české právo dočkalo až s účinností občanského zákoníku, který po quebeckém vzoru zakotvil svěřenský fond. Jedná se o obecný trust koncipovaný na základě koncepce odděleného a nezávislého jmění (vlastnictví).

Vzhledem k výše uvedenému není tedy přijetí trustu do českého právního řádu věci natolik revoluční, jak se na první pohled může zdát. Nicméně poprvé se jedná o přijetí univerzálního instrumentu komerčních vztahů a nikoliv pouze úpravy partikulárních vztahů v úzkém segmentu právní úpravy.

ii. Recepce z quebeckého občanského zákoníku

Jak uvádí důvodová zpráva k občanskému zákoníku, institut svěřenského fondu byl do českého práva přejat z quebeckého občanského zákoníku,²⁵⁶ a to pomocí konstruktů odděleného a nezávislého jmění (vlastnictví). V kontextu transplantátů trustu do kontinentálních a smíšených právních řádů se zdaleka nejedná o řešení běžné a obvyklé.²⁵⁷

Dle důvodové zprávy se zákonodárce rozhodl pro takovéto řešení především pro silné kontinentální kořeny quebeckého soukromého práva:

„V porovnání s dalšími úpravami tohoto institutu (např. ve Skotsku, Louisianě nebo v Jihoafrické republice) se recepce québecké úpravy jeví jako nejvhodnější. Jednak proto, že si právo v Québecu zachovalo svůj výrazný charakter kontinentálního práva, jemuž tento institut common law funkčně přizpůsobilo, jednak i z důvodu, že tamější občanský zákoník zavedl dosti podrobná pravidla o správě cizího majetku, jejichž recepce se jeví jako funkční právě proto, že se institut trustu zamýšlí zavést do tuzemského práva jako nový.“²⁵⁸

Ucelený soubor defaultních pravidel správy cizího majetku je v kontextu českého práva jistě výhodou, ale jak uvádí Havel, toto zdůvodnění by si zasloužilo mnohem podrobnější analýzu, než Důvodová zpráva uvádí.²⁵⁹ Nicméně je pravdou, že quebecký

---

²⁵⁵ Srovnej § 102 ZISIF.

²⁵⁶ Důvodová zpráva, str. 592.

²⁵⁷ Cumyn 2012, str. 9.

²⁵⁸ Důvodová zpráva, str. 592.

²⁵⁹ Havel 2014, str. 204.

zákonodárce se ve velké míře snažil postavit quebecký trust na klasických pojmech kontinentální civilistiky,²⁶⁰ což může transplantaci zjednodušit.

Je tomu ale s podivem, že se český zákonodárce rozhodl zavést do poměrně konzervativního českého právního prostředí úpravu tak neotřelou, počítající s „vlastnictvím bez vlastníka“. Jak si všimli ještě před účinností quebeckého občanského zákoníku McAuley a Talpis, jmění bez vlastníka (*ownerless patrimony*) může být velmi matoucí v prostředí přeshraničních transakcí, které počítají s aplikací mnohých národních právních řádů a pravidel mezinárodního práva soukromého.²⁶¹

Například úprava skotská, rozebrána shora, se jeví jako mnohem méně kontroverzní. Na druhou stranu, skotské řešení by si zřejmě vyžádalo vypracování rozsáhlé separátní úpravy pravidel správy cizího majetku, které byly ve Skotsku vytvořeny rozsáhlou soudcovskou normotvorbou. Bez pravidel správy cizího majetku by přitom v nepřipraveném českém právním prostředí s málo rozvinutou teorií fiduciárních vztahů bylo riskantní úpravu trustu vůbec zavádět.

Zákonodárcovo řešení transplantace je tedy třeba vnímat jako zvláštní a méně promyšlené z pohledu fungování svěřenského fondu v pravidlech mezinárodního práva soukromého jiných zemí. Jistou výhodou jsou ovšem mnohem širší možnosti komparativního výkladu ustanovení týkajících se svěřenského fondu a správy cizího majetku v souvislosti s quebeckou zkušeností.

b. Zásadní ustanovení upravující svěřenský fond

i. Povaha svěřenského fondu

Zavedení svěřenského fondu do českého práva vzbudilo v české civilistice velkou pozornost. Hlavním důvodem je quebecká konstrukce spočívající na premise, že majetek fondu je věc nevlastněná žádnou osobou, ale pouze svěřenským fondem samotným. Do této doby jsme měli za to, že věci, až na jisté praktické výjimky jako např. *res nullius*,

---

²⁶⁰ Cumyn 2001, str. 74.

²⁶¹ McAuley a Talpis 1992, str. 61.

vzduch nebo divoké zvíře, patří nějaké osobě.²⁶² Svěřenský fond toto dogma bourá. Přestože tato myšlenka vypadá na první pohled dráždivě, nakonec se ukazuje jako dostatečně funkční, jak přiznává Pihera.²⁶³

Předně je důležité si uvědomit, co svěřenský fond je. Jak bylo řečeno výše, trust není ani kontraktem, ani majetkovým právem, ani samostatnou osobou. Je tak trochu kombinací všeho dohromady a vytváří právní konstrukt *sui generis*. Přesněji řečeno, svěřenský fond je funkčně *odděleným a samostatným jměním*, ke kterému mají svá práva a povinnosti jednak zainteresované osoby (správce, obmyšlený a zakladatel) a jednak třetí osoby stojící „vně“. Navíc toto jmění má svůj určený účel, ať už soukromý nebo veřejně prospěšný.²⁶⁴

Ustanovení § 1448 OZ zcela nekoresponduje se svou quebeckou předlohou, čl. 1261 CCQ. Tam, kde se v quebeckém občanském zákoníku mluví o jmění (*patrimoine*), tam český zákonodárce vsunul pojem „vlastnictví“. Pihera tento posun vysvětluje tím, že francouzské a quebecké právo rozumí slovem *patrimoine* přibližně totéž, co česká civilistika slovem vlastnictví.²⁶⁵ Nepřináší ovšem žádný pádný argument, proč bylo nutné tyto pojmy zaměnit, když se funkčně o jmění jedná. Nicméně dále Pihera výkladem dospívá k tomu, že vlastně o jmění jde. Vzhledem k tomu, že svěřenský fond nepochybně může mít kromě majetku i dluhy,²⁶⁶ vzniká v tomto případě *jmění*. Musíme tedy se svěřenský fondem zacházet jako s *odděleným a samostatným jměním* nesvázaným s žádnou osobou. Podobný závěr zastává i Melzer a Tégl²⁶⁷ nebo Havel.²⁶⁸

Věci ve svěřenském fondu tedy nejsou v žádném případě věci ničí, či věcmi opuštěnými.²⁶⁹ Nemůže tomu tak být bez dalšího, protože jsou součástí spravovaného jmění. Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem a na účet fondu správce, přičemž zákon výslovně vylučuje existenci vlastnických práv k tomuto majetku,

---

²⁶² Viz zásada vyjádřená v § 495 a 1011 OZ.

²⁶³ Pihera, Vlastimil: *Nejpodivnější zvíře v lese – poznámky ke svěřenském fondu*. Obchodněprávní revue 10/2012. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. dne 29. 10. 2014] (dále citováno jako **Pihera 2012**“).

²⁶⁴ Například Kocí dovozuje velmi širokou paletu možných účelů, za nimiž může být svěřenský trust zřízen. Viz Kocí, Miloš in: Švestka, Jiří et al.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek III (absolutní majetková práva)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014 (dále citováno jako „**Kocí 2014**“), str. 1206.

²⁶⁵ Pihera 2012.

²⁶⁶ Jak vyplývá z § 1419 odst. 1 OZ. Viz také Pihera 2012 a Skuhřavý 2011, str. 171.

²⁶⁷ Melzer, F., Tégl, P. et al.: *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek III. Praha: Leges 2014, str. 236.

²⁶⁸ Havel 2014, str. 206

²⁶⁹ Pihera, Vlastimil in: Spáčil, Jiří et al.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013 (dále citováno jako „**Pihera 2013**“), str. 1092.

a to jak u obmyšleného, tak u správce a zakladatele.²⁷⁰ Existenci jiných věcných práv ke svěřenému majetku ovšem nelze, na rozdíl od quebecké předlohy,²⁷¹ zcela vyloučit.²⁷²

Dluhy svěřenského fondu jdou na vrub nesubjektu – svěřenskému fondu, který sám tvoří oddělenou insolvenční masu. Výsledkem je kýžený insolvenční efekt, kdy se majetek svěřenského fondu nestává součástí konkurzní podstaty ani správce, ani zakladatele, ani obmyšleného. V případě insolvence obmyšleného je součástí konkurzní podstaty pouze nárok na plnění ze svěřenského fondu.²⁷³

Vzhledem k absenci vlastníka-subjektu by tak mohlo být lákavé si oddělené jmění představovat jako osobu. Nic ale nenaznačuje tomu, že by zákonodárce měl úmysl svěřenský fond právní osobností vybavit.²⁷⁴ Zákonodárce sice se svěřenský fondem jako s právnickou osobou na několika místech virtuálně zachází,²⁷⁵ na věci tím ale nemění, neboť se jedná pouze o legislativní techniku. Můžeme si ale svěřenský fond představovat jako jakousi quasi-osobu (entitu) bez právní osobnosti, což nám může pomoci pochopit princip odděleného jmění, které dle Grettona quasi-osobu samo představuje.²⁷⁶

Mluví-li Pihera o svěřenském fondu jako o „nejpodivnějším zvířeti v lese“,²⁷⁷ má pravdu. Byť se v mnoha ohledech chová jako osoba, osobou není. Jedná se o fond, souhrn majetku a dluhů, tedy jmění, které je oddělené a nezávislé na jmění správce, obmyšleného a zakladatele. Jedná se o instrument, který se do jisté míry jako právnická osoba chová, ale není nadán právní osobností. Důležité ovšem je, že jeho vznikem vzniká oddělená konkurzní masa.

---

²⁷⁰ Ustanovení § 1448 odst. 3 OZ.

²⁷¹ Srovnej čl. 1261 CCQ.

²⁷² Pihera 2012.

²⁷³ Určený ve statutu fondu dle § 1452 OZ.

²⁷⁴ Havel 2014, str. 206.

²⁷⁵ Například v daňovém právu.

²⁷⁶ Gretton 2000, str. 616.

²⁷⁷ Pihera 2012.

ii. Vztahy uvnitř svěřenského fondu

Vnitřní vztahy svěřenského fondu se řídí především interními ujednáními, a to (i) smlouvou (nebo závětí), kterou se svěřenský fond zřizuje, a (ii) statutem. Základní schéma komerčního svěřenského fondu vypadá ve většině případů takto: zakladatel vydělí majetek, pověří správce jeho správou a zároveň určí, jakým způsobem má být plněno obmyšlenému.

Kumulace těchto „klobouků“ (funkcí) je v zásadě možná. Nic nebrání tomu, aby zakladatel byl zároveň obmyšleným, což může být častý případ v podnikatelských vztazích. Co ovšem může způsobit v praxi značné potíže, je omezení, že svěřenský správcem může být bez dalšího pouze fyzická osoba. Právnická osoba pouze stanoví-li tak zákon.²⁷⁸ Speciální úprava ovšem až na výjimky zatím chybí.

Svěrenský správce. Správce v zásadě vykonává vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu přímo, a to nikoliv derivativně jako v případě zmocněnce.²⁷⁹ Pokud by ujednání o zásadách správy majetku ve svěřenském fondu bylo neúplné, k čemuž bude v komerčních vztazích docházet spíše výjimečně, tak se použijí defaultní pravidla správy cizího majetku.²⁸⁰ Obecně správce bude spravovat majetek ku prospěchu obmyšleného,²⁸¹ nestranně²⁸² a musí deklarovat svůj střet zájmů.²⁸³ Dále se musí snažit svůj majetek co nejvíce oddělovat od majetku fondu,²⁸⁴ tedy v praxi například držet peníze na odděleném účtu. Paleta vlastnických práv, které smí správce vykonávat je dále omezena účelem svěřenského fondu.²⁸⁵ Správce tak například nebude moci věc ve většině případů zničit, popřípadě v soukromém svěřenském fondu realizovat bezúplatný převod spravovaného majetku na jinou osobu, než obmyšleného.²⁸⁶

Standardem je správa s péčí řádného hospodáře.²⁸⁷ Nebude ovšem, dle mého názoru, problémem, domluví-li si strany vyšší standard správy svěřenského fondu. Otázkou zůstává, zda-

---

²⁷⁸ Ustanovení § 1453 OZ.

²⁷⁹ Pihera 2013, str. 1192.

²⁸⁰ S ohledem na ustanovení § 1456 OZ.

²⁸¹ Ustanovení § 1449 OZ.

²⁸² Ustanovení § 1412 OZ.

²⁸³ Ustanovení § 1413 OZ.

²⁸⁴ Ustanovení § 1414 OZ.

²⁸⁵ Ustanovení § 1448 OZ.

²⁸⁶ Ustanovení § 1416 OZ.

²⁸⁷ Ustanovení § 1411 OZ.

li je možné sjednat i nižší úroveň péče. Josková tvrdí, že nikoliv.²⁸⁸ Pod tuto úroveň nelze standard snížit, protože určitá objektivní úroveň péče správce je imanentní samé podstatě fiduciárních vztahů, jako je svěřenství.²⁸⁹

Závazky mezi účastníky. Všechny vzájemné nároky účastníku vztahů uvnitř svěřenského fondu jsou obligační povahy, ať už se jedná o právo obmyšleného na plnění nebo o právo správce na úplatu za provádění správy, a to v zásadě za svěřenským fondem.

Soudní ingerence. Za určitých okolností bude také do vztahů uvnitř svěřenského fondu zasahovat soud, a to po vzoru anglosaských právních doktrín, které se promítly i do quebeckého občanského práva.²⁹⁰ Jedná se především o soudní určení tzv. protektora svěřenského fondu,²⁹¹ nebo o soudní zákaz určitých jednání správce, popřípadě o jmenování nového správce soudem, pokud na tom má zakladatel nebo obmyšlený právní zájem.²⁹² Zákon o zvláštních řízeních soudních s takovou možností výslovně počítá.²⁹³

iii. Svěřenský fond a třetí osoby

Jak se podivuje Richter,²⁹⁴ právním vztahům se třetími osobami není v úpravě svěřenského fondu v občanském zákoníku věnována příliš velká pozornost. Jedná se o zvláštní stav, a to především vzhledem k tomu, jaké problémy pojetí bezsubjektivního vlastnictví a odděleného a nezávislého jmění vyvolává.

Obecně svěřenský správce jedná se třetími osobami svým jménem a na účet svěřenského fondu. Vzhledem ke konceptu odděleného a nezávislého jmění správcí

---

²⁸⁸ Josková, Lucie in: Kocí, Miloš in: Švestka, Jiří et al.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek III (absolutní majetková práva)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014 (dále citováno jako „**Josková 2014**“) str. 1120.

²⁸⁹ Pokud by svěřenský správce měl spravovat svěřenský fond bez jakéhokoliv standardu péče, bude jasně popřen princip svěřenství a takové ujednání bude v rozporu s § 1 odst. 2 OZ, protože se bude přičít dobrým mravům. Obdobně v Quebeckém právu, viz Claxton 2005, 18.27.

²⁹⁰ Cumyn 2001, str. 80.

²⁹¹ Ustanovení § 1463 odst. 2 OZ.

²⁹² Ustanovení § 1466 OZ.

²⁹³ Ustanovení § 94 až 97 ZZŘS.

²⁹⁴ Richter 2006, str. 363.

nevznikají z jednání na účet svěřenského fondu osobní závazky.²⁹⁵ Výjimku tvoří pouze případy jednání *ultra vires*, ze kterých bude správce vázán osobně.²⁹⁶

Ve vztahu ke třetím osobám je důležité vyřešit problém zdánlivého bohatství správce.²⁹⁷ Jelikož správce se na první pohled třetím osobám jeví jako vlastník svěřeného majetku, může budít dojem solventnosti, a to i přes to, že jím spravovaný majetek netvoří jeho potenciální konkurzní masu. Může se tedy stát, že vyláká úvěr od věřitele, který chybně vyhodnotí jeho kreditní profil. K vyřešení publicity svěřenského fondu proto zvolil zákonodárce řešení, kdy se do veřejného rejstříku zapíše jako vlastník dané věci správce s poznámkou „svěřenský správce“.²⁹⁸

Problém publicity je tak vyřešen, až na dvě závažné otázky: (i) jak je to s věcmi neevidovanými ve veřejných seznamech a registrech a (ii) co se stane, když zápis nebude odpovídat pravdě?

První otázku zodpověděl uspokojivě Wood s tím, že vlastnictví většiny věcí, na které se věřitelé spoléhají při posuzování solventnosti dlužníka v podnikatelských vztazích, je dnes neviditelná ze své podstaty (duševní vlastnictví, pohledávky, apod.). Existenci vlastnického práva dlužníka tedy stejně nelze ověřit jinak, než z finančních výkazů. Tam by se pak věci spravované ve svěřenském fondu objevit neměly.²⁹⁹

Odpověď na druhou otázku je o poznání složitější a je proto podrobně popsána v následující části.

Vztahy ke třetím osobám tedy přinášejí mnohem více problematických bodů než interní vztahy v rámci svěřenského fondu. V další části bude proto podrobněji pojednáno o následcích porušení povinností při správě svěřeného majetku, a to včetně následků pro třetí strany.

---

²⁹⁵ Ustanovení § 1419 OZ.

²⁹⁶ Ustanovení § 1420 OZ. Zde se tak projevuje výhoda trustu oproti společnosti s ručením omezeným, popř. akciové společnosti, kde je doktrína *ultra vires* zakázána prostřednictvím čl. 9 První směrnice Rady ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (68/151/EHS).

²⁹⁷ Wood 2008, 19-03.

²⁹⁸ Ustanovení § 1456 OZ.

²⁹⁹ Wood 2008, 19-03.

iv. Porušení povinností při správě a jeho následky

Jak uvádí Smith, ochrana beneficentů před správcem, který se v rozporu s trustovým ujednáním rozhodne zcizit majetek v trustu, je jedním z nejdůležitějších prvků jakéhokoliv práva trustu.³⁰⁰ Nicméně, jak dále přiznává, i v quebeckém trustu zůstává tato otázka doposud ne zcela uspokojivě vyřešena. Pro větší názornost dalšího výkladu uvedu po vzoru Smithe³⁰¹ příklad, jak budou mechanismy porušení povinností správce fungovat: *Správce v rozporu se smlouvou o zřízení svěřenského fondu a jeho statutem využije finanční prostředky ve výši 10 milionů korun českých tak, že je daruje své dceři, která o celém jednání bude předem informována.*

Začněme tedy s tím nejjednodušším, tedy osobní odpovědností správce za porušení závazků z trustových vztahů. Jednání popsané v příkladu je v jasném rozporu s jeho závazky, a proto správci vznikne osobní odpovědnost a bude muset nahradit újmu. Charakter porušení takové povinnosti bude striktně obligační a bude se tak řídit obecnými ustanoveními o náhradě škody.³⁰²

Ustanovení o náhradě škody ale nebudou často stačit, zvláště pokud se správce z našeho příkladu vzápětí dostane do insolvence. V takovém případě by se obmyšlený řadil pouze *pari passu* s ostatními obecnými věřiteli správce³⁰³ a uspokojení jeho nároku by bylo spíše teoretické. Má-li být svěřenský fond funkční proti nepoctivým správcům, je třeba zajistit nějakou účinnější ochranu obmyšleného.

Jednou z možností obrany obmyšleného tak bude relativní neplatnost nepoctivého úkonu. Případ v uvedeném příkladu bude darování jednoznačně odporovatelné dle § 1466 OZ, a to vzhledem k tomu, že třetí osoba (dcera) nemohla být v dobré víře, věděla-li o zpronevěře, kterou její otec spáchal. Obmyšlený se tedy bude moci domáhat určení relativní neplatnosti takového úkonu, darování bude neplatné a peníze se vrátí na účet svěřenského fondu.

Nyní ale modifikujme náš příklad takto: *Správce v rozporu se smlouvou o zřízení svěřenského fondu a jeho statutem využije finanční prostředky ve výši 10 milionů korun českých tak, že za ně koupí luxusní automobil, a to tak, že v kupní smlouvě uvede sebe jako*

---

³⁰⁰ Smith 2013, str. 797.

³⁰¹ Smith 2013, str. 798.

³⁰² A to bez ohledu na zavaznění dle § 2913 OZ. Viz také Josková 2014, str. 1121.

³⁰³ Smith 2013, str. 808.

nabyvatele a do registru silničních vozidel zapíše sebe jako vlastníka bez poznámky „svěřenský správce“. Zde již nebude prodej možné tak snadno anulovat, protože prodávající, od kterého správce luxusní automobil koupil, bude v dobré víře, a tedy chráněn (za předpokladu, že byl v dobré víře, dle pravidel pro nabytí vlastnického práva od neoprávněného).³⁰⁴ Jak je tedy možné ochránit obmyšleného v takovémto případě?

Smith se domnívá, že klíčem bude princip reálné subrogace.³⁰⁵ Tedy, luxusní automobil, který si správce pořídil z peněz ve svěřenském fondu, bude majetkem svěřenského fondu. Vzhledem k tomu, že se jedná o *samostatné a oddělené jmění*, samostatný fond, nemůže být pochyb, že správce může věci v tomto jmění vyměnit za jiné věci. Věci přicházejí a odcházejí, ale jmění zůstává.³⁰⁶ V kontextu quebeckého práva se ale Smith ptá, jestli je možné uvažovat o reálné subrogaci v případech, kdy ji zákonodárce výslovně neukotvil.³⁰⁷ Smith následně dochází potom k závěru, že ano, že reálná subrogace je z podstaty věci přirozená všem hromadným věcem.³⁰⁸ Tento závěr následně analogicky uplatňuje u trustů jako u jmění.³⁰⁹

Tato analogie ovšem, dle mého názoru, není nutná. Stejně tak není nezbytně nutné, byť možná žádoucí, ani zákonné ustanovení tohoto pravidla, jak navrhuje Skuhravý.³¹⁰ Je imanentní konceptu jmění, že v něm dochází k reálné subrogaci. Pokud si manželé za peněžní hotovost ve svém společném jmění manželů koupí dům, nebude žádných pochyb o tom, že tento dům zůstává v jejich společném jmění, i kdyby v katastru nemovitostí byl jako vlastník zapsán jen jeden manžel. Princip reálné subrogace u společného jmění manželů je natolik jasný, že se o něm zákon ani nezmiňuje.³¹¹

Problém, který ale v tomto případě vzniká, je výše zmíněné zdánlivé bohatství. Pokud se například věřitelé správce z našeho příkladu spolehnou na to, že se v případě jeho insolvence uspokojí z prodeje luxusního automobilu a na základě tohoto mu poskytnou úvěr, budou tito věřitelé nepříjemně překvapeni. Ve chvíli, kdy budou vést proti správci exekuci,

---

³⁰⁴ Ustanovení § 1109 a násl. OZ. Jedná se o modifikaci *common law* pravidla o nabytí majetku v dobré víře, za úplaty a bez varování (*bona fidae purchaser for value without notice*). Proti takovémuto kupujícímu nebudou ani anglo-americké soudy aplikovat věcněprávní ochranu vlastníka trustu dle *Equity* a takovýto nabyvatel se stane vlastníkem i podle *Equity*. Z tohoto důvodu bývá takovýto nabyvatel někdy také nazýván *Equity's darling*.

³⁰⁵ Smith 2013, str. 802.

³⁰⁶ Gretton 2000, str. 606.

³⁰⁷ Smith 2013, str. 803.

³⁰⁸ Smith 2013, str. 805.

³⁰⁹ Smith 2013, str. 809.

³¹⁰ Skuhravý 2011, str. 160.

³¹¹ Srovnej úpravu společného jmění manželů v § 708 a násl. OZ.

totiž možná zjistí, že luxusní automobil byl celou dobu správcem pouze spravován,³¹² takže netvoří součást jeho konkurzní masy.³¹³

Fakt, že v registru silničních vozidel je jako vlastník zapsán svěřenský správce (bez dovětky „svěřenský správce“), nemůže být na škodu obmyšlenému. Věřitelé, pokud si k automobilu nezřídili zástavní právo, nemohou daný automobil nijak postihnout. Obmyšlený se bude moci úspěšně domoci vyloučení majetku z konkurzní podstaty.³¹⁴ V případě, že se věřitelé budou chtít bránit proti překvapení, kdy vztah správce k jeho majetku bude „překlasifikován“ na správcovský, si musí sjednat odpovídající věcné právo. V takovém případě budou věřitelé jako nabyvatelé věcného práva v dobré víře za úplatu chráněni i proti účinkům vylučovací žaloby obmyšleného.³¹⁵

Důležité je ovšem poznamenat, že princip reálné subrogace nebrání uplatnění principu nabytí od nevlastníka, pokud se svěřenský správce rozhodne luxusní automobil dále zcizit. V takovém případě se totiž jmění svěřenského fondu opět promění na hotovost získanou prodejem automobilu a nový nabyvatel v dobré víře za úplatu nabude čistý právní titul k zcizovanému automobilu.³¹⁶ Jednak již není důvod dále pomáhat obmyšlenému (reálnou subrogací získal zpět peněžní prostředky) a jednak je nutné chránit dobrou víru třetích stran.

V rámci ochrany obmyšleného a jeho práv na plnění z majetku ve svěřenském fondu tak vzniká poměrně vážný problém pro nezajištěné osobní věřitele správce. V případě ve veřejném seznamu „nepřiznaného“ společného jmění manželů se pouze rozšiřuje potenciální konkurzní podstata dostupná obecným věřitelům. U svěřenského fondu je tomu právě naopak. Lze tedy očekávat, že věřitelé si budou sjednávat věcněprávní zajištění ke svým úvěrům poskytnutým potenciálním svěřenským správcům, aby se mohli dovolávat insolvenční přednosti. Nakonec je ale nutné podotknout, že pro účely využití svěřenského fondu v podnikatelských vztazích není ochrana před porušením povinností správce tolik důležitá jako ochrana před insolvencí správce.³¹⁷

---

³¹² O čemž v danou chvíli na druhou nemusel vědět ani správce, který předpokládal, že se mu peněžní prostředky podařilo úspěšně zpronevěřit.

³¹³ Ustanovení § 205 odst. 4 IZ *a contrario*.

³¹⁴ Dle § 220 IZ ve spojitosti s § 1466 odst. 2 OZ.

³¹⁵ Viz § 984 OZ.

³¹⁶ Viz § 984 OZ.

³¹⁷ A to vzhledem k tomu, že svěřenskými správci jsou většinou renomované instituce, pro které by ztráta reputace v případě zpronevěry znamenala konec podnikání. Wood 2008, 19-13.

6. Svěřenský fond a komerční vztahy

a. Obecné poznámky

Účelem této kapitoly je kriticky zhodnotit úpravu českého svěřenského fondu popsanou v předchozí kapitole. V první části se budu věnovat vybraným otázkám úpravy svěřenského fondu, které mohou způsobovat v komerční praxi problémy. Druhá část je potom věnována přímo aplikaci svěřenského fondu do transakcí popsaných ve 4. kapitole této práce.

Svěřenský správce. Jak již bylo řečeno výše, jako správci trustu působí v komerčních vztazích často banky. Nicméně, občanský zákoník výrazně omezuje možnosti právnických osob stát se správcem, a to tak, že takové oprávnění musí stanovit zákon.³¹⁸ Podobné řešení navrhol i Richter za účelem zmenšení okruhu osob, u kterých může dojít ke zdánlivého bohatství.³¹⁹ Zákonodárce zatím toto ustanovení provedl tak, že jako správce může působit investiční společnost dle zákona o investičních společnostech a investičních fondech.³²⁰ Bylo by sice záhodno umožnit alespoň bankám působit coby správci svěřenských fondů. Například quebecké právo sice obsahuje podobná omezení, ale v řadě případů je neaplikuje,³²¹ aby se zbytečně neomezila operativnost trustu.

Zajišťovací svěřenský fond. Zvláštní úpravu trustu jako zajišťovacího institutu podobného zástavnímu právu,³²² kterou obsahuje quebecký občanský zákoník,³²³ český zákonodárce vypustil. Osobně si ale myslím, že vzniku zajišťovacích svěřenských fondů nic nebrání, protože ustanovení týkající účelu svěřenského fondu³²⁴ dovoluje zřídit fond k prospěchu určité osoby, tedy i věřitele. Podobného názoru je i Kocí, který zřízení

---

³¹⁸ Ustanovení § 1453 odst. 2. Podobné omezení obsahuje i quebecký občanský zákoník, viz čl. 1274 CCQ.

³¹⁹ Richter 2006, str. 370.

³²⁰ Ustanovení § 11 ZISIF, Pihera 2013, str. 1199.

³²¹ Claxton 2005, 7.39.

³²² Zajišťovací trust ve smyslu quebeckého práva je třeba odlišit od trustu sloužícího k držení zajištění v rámci transakce s pluralitou věřitelů. Zatímco v druhém případě správce drží v trustu jak pohledávku, tak zajištění, v prvním případě je trust sám zajišťovacím instrumentem. Claxton uvádí, že takový trust může mít dvě podoby. V první z nich slouží majetek v trustu přímo jako majetek, ze kterého se může uspokojit věřitel, pokud dlužník nesplní svůj závazek. Druhý typ zajišťovacího trustu spočívá v tom, že trustový majetek je možné využít jen k účelům dohodnutým mezi věřitelem a dlužníkem a správce dohlíží na využití majetku sjednaným způsobem. Claxton 2005, 11.17. Není možné si nepovšimnout, že druhá podoba zajišťovacího trustu nápadně připomíná anglický *Quistclose Trust*, pro podrobnosti viz Worthington, Sarah: *Property Interests in Commercial Transactions*. Oxford: Clarendon Press, 1996, str. 43.

³²³ Čl. 1263 CCQ. Tento trust jako jediný dle quebeckého práva potřebuje ke své účinnosti publikaci v odpovídajícím registru zajištění.

³²⁴ Ustanovení § 1449 OZ.

zajišťovacích svěřenských fondů připouští, nicméně upozorňuje na nejistotu ohledně režimu správy těchto specifických svěřenských fondů, které vznikají například při insolvenční dlužníka.³²⁵

Cenné papíry. Dalším potenciálním problémem, na který v kontextu komerčních vztahů upozornil Skuhravý, je převoditelnost práva na plnění obmyšlených.³²⁶ Není na první pohled jasné, zda-li je toto právo možné inkorporovat do cenného papíru, popř. zaknihovaného cenného papíru.³²⁷ Skuhravý se k tomuto staví negativně,³²⁸ nicméně vzhledem k možnosti vydávat nepojmenované cenné papíry (zaknihované cenné papíry),³²⁹ se toto řešení jeví jako možné.

Osobně jsem toho názoru, že takovou věc je možné upravit pomocí statutu, kdy zákonná úprava přímo vybízí k takovému určení obmyšleného.³³⁰ Například správce je podle statutu povinen emitovat svým jménem a na účet svěřenského fondu účastnické cenné papíry, se kterými budou spojena všechna práva obmyšleného. Statut pak určí, že obmyšleným je vlastník tohoto účastnického cenného papíru. Jestliže připouštíme konstrukci, aby byl svěřenský fond povinným ze závazku vůči obmyšlenému,³³¹ neshledávám na inkorporaci práv protistran těchto závazků do nepojmenovaného cenného papíru nic nedovoleného.

Insolvence. Insolvence svěřenského fondu je v rámci českého práva naprosto neprobádanou oblastí a není zde možné přinést uspokojivé odpovědi. Vzhledem k absentující úpravě nelze zatím zodpovědět ani otázku, zda-li je pohledávka obmyšleného z titulu plnění³³² podřízena uspokojení obecných věřitelů fondu, nebo se s nimi řadí *pari passu*.³³³ Chtějí-li se proto strany komerčních vztahů tomuto vyvarovat, musejí tento problém upravit přímo v statutu svěřenského fondu a nároky obmyšlených strukturovat jako subordinované.

---

³²⁵ Koci 2014, str. 1207 a Claxton 2005, 11.4.

³²⁶ Skuhravý 2011, str. 178.

³²⁷ Z praktických důvodů budu nadále hovořit pouze o cenných papírech, nicméně vše řečené platí analogicky i pro zaknihované cenné papíry.

³²⁸ Skuhravý 2011, str. 178.

³²⁹ Marek, Radan a Ježek, Václav: *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 5.

³³⁰ Ustanovení § 1457 odst. 1 OZ. Dále § 1452 odst. 2 písm. f), který určuje nezbytné ujednání statutu, tomuto nebrání, právě naopak: „má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsob, jak bude obmyšlený určen“ (zdůraznění přidáno autorem).

³³¹ Čemuž tak evidentně je. Viz § 1419 odst. 1 OZ.

³³² Ustanovení § 1461 OZ.

³³³ V případě, že bychom obmyšlené brali jako reziduální vlastníky majetku ve svěřenském fondu, pak by se tato myšlenka naprosto přičila principům insolvenčního práva. Viz Richter, Tomáš: *Insolvenční právo*. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008, str. 70. Problémem ovšem zůstává relevantní ustanovení insolvenčního zákona, které nezná jiné podřízené pohledávky, než ty stanovené v § 172 IZ.

Formalizovaný vznik. Poslední zmiňovanou výtkou bývá formalizovaný proces vzniku svěřenského fondu. Na rozdíl od quebecké předlohy umožňující vznik trustu na základě zákona, popřípadě i soudním rozhodnutím, pokud existuje zákonné zmocnění (i implicitní),³³⁴ vzniká český svěřenský fond pouze na základě ujednání zakladatele a správce. Navíc je nutné ho opatřit statutem, a to v podobě veřejné listiny.³³⁵ Česká úprava tím ztrácí velkou část flexibility úpravy quebecké, protože nebude možné dovodit vznik svěřenského fondu tam, kde strany měly takový úmysl, ale nevyjádřily ho doslovně.³³⁶ Byť se jedná o významný neduh, možnosti využití svěřenského fondu ve strukturách zmiňovaných v této práci neovlivní.

Tyto ne zcela vyřešené otázky tak do jisté míry znesnadňují použití svěřenského fondu v prostředí extrémně konzervativním a citlivém na výklad práva jako jsou podnikatelské vztahy (zvláště v případě transakcí, kdy dochází k úvěrování v astronomické výši). Nemyslím si ovšem, že by tyto problémy nebylo možné překlenout výkladem.

b. Využití svěřenského fondu v obchodních transakcích

i. Syndikované úvěry

Pro syndikaci úvěrů nepřinášelo české právo před rekonstrukcí příliš jistých možností a žádná z nich nebyla schopná trust plně nahradit.³³⁷ Proto Richter a Skuhřavý spojují právě tuto oblast s největšími přínosy zakotvení svěřenského fondu. Svěřenský fond, jehož beneficienty budou současní i budoucí účastníci bankovního syndikátu bude moci působit jako velmi flexibilní agent pro zajištění.

Ještě před začátkem výkladu k dvěma možným typům syndikace úvěrů zmíněným v kapitole 4. oddíle b. části i. je potřeba vyřešit otázku, jestli svěřenský fond vůbec může držet zajištění (např. zástavní právo). Richter ještě před přijetím občanského zákoníku takovou úpravu navrhoval zakotvit výslovně,³³⁸ nicméně jeho volání nebylo vyslyšeno. Dle mého

---

³³⁴ Čl. 1262 CCQ. Claxton uvádí jako příklad advokátní a notářské úschovy. Claxton 2005, 4.33.

³³⁵ Ustanovení § 1452 OZ.

³³⁶ Pihera 2012.

³³⁷ Srovnej výklad v kapitole 4. oddílu b. části i.

³³⁸ Richter 2006, str. 371.

názoru široká definice majetku dle občanského zákoníku³³⁹ zahrnuje i pohledávku včetně jejího zajištění. I Pihera je proto toho názoru, že ve prospěch svěřenského fondu je možné zřídit zajištění.³⁴⁰ Navíc zákon nově výslovně umožňuje, aby bylo zajištění drženo třetí osobou ve prospěch věřitele,³⁴¹ takže vhodným strukturováním bude možné upravit statut svěřenského fondu tak, aby zajištění bylo drženo pro současné i budoucí věřitele (identifikované například na základě vlastnictví účastnického cenného papíru).

Zaprvé se podíváme na jednodušší konstrukt syndikace, kdy svěřenský fond bude držet pohledávku i s jejím zajištěním. Správce tedy přijme pověření, svěřenský fond vznikne a je na něj převedena pohledávka včetně zástavního práva, které bude přeregistrováno v daných registrech. Statut svěřenského fondu bude formulován tak, že obmyšleným jsou na počátku syndikující banky a dále všichni, na koho jsou patřičné pohledávky na plnění ze svěřenského fondu převedeny. Nadále tedy banky nebudou muset postupovat celou pohledávku za dlužníkem, ale pouze za svěřenským fondem, který její pohledávku drží.³⁴² Celý svěřenský fond je konstruován jako *insolvency remote*, tedy dle statutu se nevěnuje jiné činnosti než držení zajištění a správě pohledávky. Proti insolvenční svěřenského fondu jsou tak chráněni principem, že při jednání *ultra vires* je zavázán sám správce.

Nicméně tento konstrukt bude fungovat pouze v situacích, kdy se banky spokojí s pohledávkou vůči svěřenskému fondu. V originálním angloamerickém vzoru syndikované úvěrové transakce proto k pohledávce dlužníka za zajišťovacím trustem přistupuje takzvaná paralelní pohledávka (*parallel debt*), kterou drží banky samy a na kterou je běžně plněno. Na původní pohledávku za trustem potom dlužník plní pouze v případě, že je nutné realizovat zajištění, takže se automaticky snižuje s každou splátkou, kterou dlužník zaplatí věřitelským bankám přímo. V českém právním prostředí v minulosti způsobovalo takové řešení problémy, a to vzhledem k § 495 občanského zákoníku z roku 1964, který vyžadoval, aby každý právní závazek měl svoji kauzu.³⁴³

Podobný problém může vzniknout ale i dle občanského zákoníku, a to konkrétně dle požadavku na kauzalitu obsaženém v § 1791 odst. 1 OZ. Tento problém ovšem půjde zřejmě vyřešit vyloučením aplikace tohoto ustanovení ve smluvní dokumentaci. Jsem toho názoru,

---

³³⁹ Ustanovení § 495 OZ.

³⁴⁰ Pihera 2013, str. 1188.

³⁴¹ Ustanovení § 2010 OZ.

³⁴² Popřípadě zřejmě nebude problém pohledávky bank za svěřenským fondem zajistit zástavním právem k zastaveným pohledávkám.

³⁴³ Samozřejmě se zákonnými výjimkami, jako jsou například směnečné závazky.

že flexibilní ustanovení § 1 odst. 2 OZ takovou dohodu umožňuje, neboť takové ujednání nebude v rozporu s dobrými mravy, ani veřejným pořádkem. Petrov je podobného názoru a odvozuje vstřícnost občanského zákoníku k takovému ujednání poukazem na možnost emitovat zákonem neupravené druhy cenných papírů, které znamenají abstraktní závazek.³⁴⁴ V takovém případě by bylo dogmatické na kogentnosti ustanovení o kauze trvat.

Za druhé, v případě, že by věřitelé chtěli absolutně vyloučit riziko neplatnosti jejich závazku pro nedostatek kauzy (např. kvůli aktivistickému rozhodnutí soudu), mohou využít druhý zmiňovaný způsob syndikace. Ten spočívá v tom, že svěřenský fond bude držet pouze zajištění a syndikujícím bankám zůstane pohledávka za dlužníkem. Podobný konstrukt rozdělení pohledávky a zástavního práva, které ji zajišťuje, byl dle dřívější úpravy nemyslitelný kvůli doktríně akcesority zástavního práva.³⁴⁵ Dle nové úpravy je ale možné, aby zajištění držela třetí osoba ve prospěch věřitele.³⁴⁶ Domnívám se, že nebude problém toto ustanovení vyložit tak, že onou osobou bude svěřenský fond, neboť svěřenský správce ze zákona spravuje majetek do něho vložený (oddělené zástavní právo) ku prospěchu obmyšleného (věřitele z pohledávky).³⁴⁷ Statut potom určí jako obmyšleného (k jehož prospěchu se bude zástavní právo spravovat) obecně účastníka syndikátu, a to tak, aby se tento mohl měnit v čase.

ii. Dluhopisové financování

V případě emisí dluhopisů je možné postupovat *mutandis mutantis* jako u syndikovaných úvěrů. Do svěřenského fondu bude vložena zakladatelem – financující se korporací pohledávka za touto korporací³⁴⁸ a správce svým jménem a na účet svěřenského fondu vydá dluhopisy. Popřípadě, do svěřenského fondu bude vloženo zajištění k pohledávce ve prospěch vlastníků dluhopisů a dluhopisy vydá samotná financující se korporace. Oproti stavu před přijetím občanského zákoníku, kdy byla funkce trustového správce emise suplována pouze společným zástupcem vlastníků dluhopisů, dochází doslova k revoluci.

³⁴⁴ Petrov, Jan in: Hulmák, Miloš: *Občanský zákoník V. – Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054) I.* Praha: C. H. Beck, 2014, str. 306.

³⁴⁵ Viz Králík, Michal a Mikeš, Jiří in: Švestka, Jiří et al.: *Občanský zákoník I, II.* Druhé vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1077.

³⁴⁶ Ustanovení § 2010 OZ. Důvodová zpráva dokonce zdůrazňuje, že tato úprava byla zavedena za účelem usnadnění syndikace úvěrů. Viz Důvodová zpráva, str. 790.

³⁴⁷ Ustanovení § 1448 a 1449 odst. 2.

³⁴⁸ Jež bude kreována samotným zakladatelem – korporací, která se snaží získat financování.

Úlohu zprostředkovatele mezi emitentem a vlastníky (tedy úlohu trustového správce emise – svěřenského fondu) je totiž možné strukturovat mnohem sofistikovaněji.

Je například možné, aby takovýto svěřenský fond monitoroval dlužníka za použití sofistikovaných poradců,³⁴⁹ koordinoval vyjednávání s emitentem v případě nutnosti změnit podmínky emise, spravoval a realizoval zajištění, bude-li to nutné, nebo třeba po defaultu emitenta rovnoměrně rozděloval platby mezi věřitele. Věřitelé jsou přitom chráněni proti insolvenčnímu trustovému správce emise, a to na základě insolvenčního efektu trustu.

V případě zajištěných dluhopisů může svěřenský fond stejně jako v případě syndikovaných úvěrů působit jako agent pro zajištění a vlastníci dluhopisů mohou být ve statutu přímo určeni jako obmyšlení. Právo obmyšleného ze svěřenského fondu při správné definici obmyšleného přejde přímo s prodejem dluhopisu.

Tak jako u syndikovaných úvěrů, v případě dluhopisového financování dochází k výraznému zlepšení. Dosavadní schémata, která byla mnohdy shledávána jako nedostatečná, bude možné nahradit schémata mnohem flexibilnějšími a sofistikovanějšími. Překážkou k využití svěřenských fondů v této oblasti ovšem může být, stejně jako u syndikovaných úvěrů, konzervativní prostředí, ve kterém má být tento nový (a nezkoušený) nástroj využit.

iii. Subordinace

Trustovou subordinaci je možné konstruovat na základě svěřenského fondu v podobě dohody o předávání výtěžku³⁵⁰ (drženém ve svěřenském fondu). Podstatou takové transakce je vložení juniorní pohledávky do svěřenského fondu. Pravidelná plnění z této pohledávky na účet svěřenského fondu přijímá juniorní věřitel – svěřenský správce a ukládá je na zvláštní účet. Dle statutu jsou potom konstruovány dvě třídy obmyšlených: (i) seniorní věřitelé dlužníka, (ii) juniorní věřitelé dlužníka. Právo na plnění první třídy je závislé na odkládací podmínce defaultu dlužníka a vznikne až ve chvíli, kdy dlužník nesplní své závazky ze seniorních pohledávek. V tom případě se vyplatí nashromážděné splátky seniorním věřitelům do výše zbývajících dluhu a juniorním věřitelům právo na plnění nevznikne, nebyla-li

---

³⁴⁹ Což v případě, že monitorování musí provádět každý vlastník sám, naráží na tzv. problém černého pasažéra.

³⁵⁰ Skuhrový 2011, str. 117.

pohledávka seniorních věřitelů zcela uspokojena. Naopak plnění třídě juniorních věřitelů závisí na odkládací podmínce splnění dlužníkovy dluhu vůči seniorním věřitelům.

Výhodou strukturování předávání výtěžku přes svěřenský fond je ochrana proti insolvenční juniorního věřitele.³⁵¹ Pokud by totiž přijaté plnění nebylo drženo odděleně od jeho jmění, seniorní věřitelé by byli vystaveni nebezpečí, že v případě jeho insolvence se budou řadit *pari passou* s jeho obecnými věřiteli. V tomto případě tedy svěřenský fond přinese bezprecedentní jistotu a ochranu v insolvenční. Velkou nevýhodou jsou ovšem omezení, která dovolují pouze vybraným subjektům působit jako svěřenští správci. V některých transakcích je bohužel tato úprava prohibitivní.

iv. Sekuritizace

Při sekuritizaci se svěřenský fond využije jako entita, na kterou originátor (financující se korporace) převede portfolio pohledávek. Portfolio pohledávek ve svěřenském fondu potom je spravováno pro dvě třídy obmyšlených: (i) investory, kterými jsou držitelé cenných papírů vydaných svěřenským fondem a (ii) originátora. Správce potom spravuje pohledávky tak, aby výtěžek z nich pokryl dluh vůči investorovi včetně úroku a aby zbytek mohl být převeden zpět originátorovi (jako subordinovanému obmyšlenému). Dokud není uspokojena pohledávka investora z cenného papíru, tak samozřejmě nedostane nic. Výhodou užití svěřenského fondu při sekuritizaci oproti obchodní korporaci je možnost strukturovat hned celou řadu tříd obmyšlených s různým stupněm seniority. Další výhodou je možnost konstruovat svěřenský fond tak, aby byl *insolvency remote*. Dosaženo toho je pravidlem, že jednání správce nesouvisející se správou svěřenského fondu je *ultra vires*, a tudíž platí za osobní závazek správce.

---

³⁵¹ Skuhrový 2011, str. 117.

v. Kolektivní investování

Jak již bylo řečeno, institut trustu není v českém právu kolektivního investování výraznou novinkou, neboť i před rekodifikací bylo možné zakládat podílové fondy, které funkční znaky trustu vykazovaly. Nová úprava kolektivního investování dle zákona z roku 2013 zachovala institut podílových fondů, zakotvila ovšem možnost organizovat fondy kvalifikovaných investorů jako svěřenské fondy.³⁵² Správcem takového svěřenského fondu může být pouze osoba s příslušným oprávněním, tedy investiční společnost.³⁵³

Svěřenské fondy jsou v kolektivním investování ze zákona doménou kvalifikovaných investorů, pro ostatní je zachována alespoň trustová konstrukce v podobě podílového fondu. Nevidím v tomto řešení větší problém, ale jak již bylo řečeno, tato oblast nevykazovala nedostatky kvůli absenci trustu ani před rekodifikací. Jako překvapivá se může jevit absentující úprava podílových listů svěřenských fondů, která je u jiných forem řešena poměrně podrobně.³⁵⁴ Za pomoci výkladu uvedeného v předchozím oddíle této kapitoly ovšem dovodíme, že podíl ve svěřenském fondu bude moci být inkorporován do nepojmenovaného cenného papíru a snadné převoditelnosti podílu ve svěřenském fondu nic nebrání.³⁵⁵

Skuhravý uvádí, že zavedení svěřenských fondů do českého kolektivního investování může potenciálně přinést více flexibility.³⁵⁶ V tomto ohledu si myslím, že tomu tak opravdu bude, zvláště pokud využijeme možnost volné kreace nepojmenovaných cenných papírů. Bude tak možné se při strukturování fondů kvalifikovaných investorů vyhnout omezením vyplývajícím z rigidnější úpravy emitování podílových listů, a tudíž bude skutečně možné investorům nabídnout více flexibility.

---

³⁵² Ustanovení § 101 písm. b) ZISIF.

³⁵³ Ustanovení § 11 odst. 6 a 150 odst. 1 ZISIF.

³⁵⁴ Srovnej § 115 a násl. ZISIF.

³⁵⁵ Samozřejmě kromě regulačních pravidel dle zákona o investičních společnostech a investičních fondech omezujících okruh investorů fondů kvalifikovaných investorů. Viz § 272 ZISIF.

³⁵⁶ Skuhravý, str. 177.

7. Závěr

Transplantací quebecké úpravy trustu se zákonodárci podařilo vytvořit instrument, který v celé řadě komerčních vztahů může suplovat anglosaský trust. I přes to, že jsem identifikoval celou řadu nejasností, které úprava vyvolává, jsem toho názoru, že většina z nich se dá překlenout výkladem. Zvláště potom pokud přihlédneme k řešením, která nám nabízí komparativní právo.

Současná úprava svěřenského fondu v občanském zákoníku přináší z komparativního hlediska několik výhod i nevýhod. Velkou výhodou současné úpravy je především zachování insolvenčního efektu, který izoluje spravovaný majetek před osobními věřiteli správce. Dále dovozují možnost inkorporace práva beneficentů do cenného papíru a velkou volnost při strukturování nároků různých tříd obmyšlených. Ochrana obmyšlených prostřednictvím relativní neplatnosti úkonu, popřípadě reálné subrogace se také zdá jako postačující. Hlavní nevýhodu současné úpravy potom spatřuji v požadavku na formální vznik svěřenského fondu a omezení právnických osob být svěřenským správcem. Soudy tak nebudou moci překlasifikovat smluvní vztah na svěřenský, pokud z chování stran takový úmysl vyplýval, nicméně nebyl vyjádřen ve formě veřejné listiny.

S výhradou výše uvedeného se domnívám, že současná úprava svěřenského fondu umožňuje celkem bezpečnou syndikaci úvěrů a nevídané možnosti při emitování dluhopisů. V tomto ohledu nabízejí svěřenské fondy dostatečnou flexibilitu a možnost bezpečného zajištění nároků věřitelů. Třetí oblastí, která může ze svěřenských fondů v komerčním kontextu nejvíce profitovat, je strukturování subordinovaného dluhu. Svěřenské fondy umožní lépe provádět i sekuritizaci a sofistikovaněji strukturovat fondy kolektivního investování. Ve srovnání s oblastí syndikovaných úvěrů se ovšem jedná o zlepšení spíše marginální.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

Bednaříková, Barbora: *Svěřenské fondy: Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2012

Bogert, George: *Trusts*. Šesté vydání. St. Paul: West Academic Publishing, 2005

Claxton, John B.: *Security on Property and the Rights of Creditors under the Civil Code of Quebec*. Cowansville: Yvon Blais, 1994

Claxton, John B.: *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005

Cranston, Ross: *Principles of Banking Law*. Druhé vydání. Oxford: Oxford University Press, 2002

Eliáš, Karel et al.: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Praha: Sagit, 2012

Graziadei, Michele et al. (eds): *Commercial Trusts in European Private Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009

Gullifer, Louise a Payne, Jannifer: *Corporate Finance Law: Principles and Policy*. Oxford: Hart Publishing, 2011

Fuller, Geoffrey: *The Law and Practice of International Capital Markets*. Třetí vydání. London: Lexis Nexis, 2012

Hayton, David a Mitchell, Charles: *The Law of Trusts and Equitable Remedies*. Dvanácté vydání. Londýn: Sweet&Maxwell, 2005

Ho, Lusina: *Trust Law in China*. Hong Kong: Sweet&Maxwell Asia, 2003

Hudson, Alastair: *Equity and Trusts*. Šesté vydání. Londýn: Routledge Cavendish, 2010

Hulmák, Miloš: *Občanský zákoník V. – Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054) I*. Praha: C. H. Beck, 2014

- Knapp, Viktor: *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha, C. H. Beck, 1996
- Lau, Ming W.: *The Economic Structure of Trusts*. Oxford: Oxford University Press 2011
- Maitland, Frederic W.: *Equity: A Course of Lectures*. Druhé vydání. Cambridge: Cambridge University Press 1936, reprintováno 2011
- Marek, Radan a Ježek, Václav: *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013
- Melzer, F., Tégl, P. et al.: *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek III. Praha: Leges 2014
- Moffat, Graham et al.: *Trusts Law: Cases and Materials*. Páté vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009
- Randa, A.: *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: Česká akademie pro vědy slovesnost a umění 1923. Reprint Praha: ASPI, 2008
- Richter, Tomáš: *Insolvenční právo*. Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2008
- Rotman, Leonard I.: *Fiduciary Law*. Toronto: Thomson Carswell, 2005
- Sergeev, A. P. a Tolstoj, J. K.: *Graždanskoe pravo. Učebnik*. Díl druhý. Moskva: Prospekt, 2005
- Spáčil, Jiří et al.: *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013
- Švestka, Jiří et al.: *Občanský zákoník I, II*. Druhé vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- Švestka, Jiří et al.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek III (absolutní majetková práva)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014
- Watson, Allan.: *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*. Athens: University of Georgia Press 1974
- Wood, Philip R.: *Comparative Financial Law*. London: Sweet & Maxwell, 1995
- Wood, Philip R.: *Law and Practice of International Finance*. University Edition. Londýn: Sweet & Maxwell, 2008

Worthington, Sarah: *Property Interests in Commercial Transactions*. Oxford: Clarendon Press, 1996

Worthington, Sarah: *Equity*. Druhé vydání. Oxford: Oxford University Press 2006

Zweigert, Konrad a Kötz, Hein: *An Introduction to Comparative Law*. Třetí vydání. Oxford: Oxford University Press, 1998

Příspěvky do sborníků

Brierley, John E. C.: *The New Quebec Law of Trusts: The Adaptations of Common Law Thought to Civil Law Concepts*, in: Glenn, Patrick: *Droit Québécois et droit français: Communauté, autonomie, concordance*. Cowansville: Yvon Blais, 1993

Cumyn, Madeleine C.: *The Quebec Trust: A Civilian Institution with English Law Roots*, in: Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001

Cumyn, Madeleine C.: *Reflections regarding the diversity of ways in which the trust has been received or adapted in civil law countries*, in: Smith, Lionel (ed.): *Re-Imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012

Havel, Bohumil: *Právní osobnost (právní subjektivita) svěřenského fondu ve světle českého občanského zákoníku*, in: Tichý, Luboš a kol. (eds.): *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2014

Hayton, David J.: *English Trusts and their Commercial Counterparts in Continental Europe*, in: Hayton, David J. (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Den Haag: Kluwer Law International, 2002

McAuley, Michael a Talpis, Jeffrey: *The Quebec Trust in the „Real World“*, in: *Conférences sur le nouveau code civil du Québec*. Cowansville: Yvon Blais, 1992

Reid, Kenneth G.C.: *Patrimony not Equity: the Trust in Scotland*, in Milo, M. a Smits, J. (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001

Richter, Tomáš: *Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku*, in: Štenglová, Ivana: *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk 2006

Smith, Lionel: *The re-imagined trust*, in: Smith, Lionel (ed.): *Re-Imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press 2012

Waal, Marius J.: *The Uniformity of Ownership, Numerus Clausus and the Reception of the Trust into South African Law*, in: Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001

Worthington, Sarah: *The Commercial Utility of the Trust Vehicle*, in: Hayton, David J. (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Den Haag: Kluwer Law International, 2002

Yiannopoulos, A. N.: *Trusts and the Civil Law: The Louisiana Experience*, in: Milo, Michael a Smits, Jan (eds.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001

Časopisecké zdroje

Alexander, Gregory S.: *The Transformation of Trusts as a Legal Category, 1800-1914*. 5 *Law and History Review* 303

Banakas, Sathis: *Understanding Trusts a Comparative View of Property Rights in Europe*. Indret: *Revista para el Analisis del Derecho* 1/2006 [cit. dne 29. 10. 2014]. Dostupný z WWW <http://www.indret.com/pdf/323_en.pdf >

Bolgár, Vera: *Why no Trusts in Civil Law?* 2 *American Journal of Comparative Law* 204 (1953)

Frachter, William F.: *International Encyclopedia of Comparative Law*. Vol. VI, chapter 11 (1973)

Gretton, George L.: *Trusts without Equity*. 49 *International and Comparative Law Quarterly* 599 (2000)

Hansmann, Henry a Mattei, Ugo: *The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis*. 73 *New York Law Review* 434 (1998)

Langbein, John H.: *The Contractarian Basis of the Law of Trusts*. 105 *Yale Law Journal* 625 (1995)

Langbein, John H.: *The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce*. (1997) Faculty Scholarship Series Paper 503

Lepaulle, Pierre: *Civil Law Substitutes for Trusts*. 36 *Yale Law Journal* 1126 (1927)

Lepaulle, Pierre: *An Outsider's View Point on the Nature of Trusts*. 14 *Cornell Law Quarterly* 52 (1928-1929)

Lorio, Kathryn V.: *Louisiana Trusts: The Experience of a Civil Law Jurisdiction with the Trust*. 42 *Louisiana Law Review* 1721 (1982)

Malbretti, Corrado: *Fiduciární smlouvy v lucemburském právu*, in: Tichý, Luboš a kol. (eds.): *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2014

Milo, Michael a Smits, Jan.: *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. 3 *European Review of Private Law* 421 (2000)

Pihera, Vlastimil: *Nejpodivnější zvíře v lese – poznámky ke svěřenském fondu*. *Obchodněprávní revue* 10/2012. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. dne 29. 10. 2014]

Reid, Elspeth: *The Law of Trusts in Russia*, 24 *Review of Central and Eastern European Law* 43 (1998)

Smith, Lionel: *Unauthorized Dispositions of Trust Property: Tracing in Quebec Law*. 58 *McGill Law Journal* 797 (2013)

Schwarcz, Steven L.: *Commercial Trusts as Business Organisations: An Invitation to Comparatists*. 13 *Duke Journal of International and Comparative Law* 321 (2003)

Kvalifikační práce

Skurhavý, Jan: *Institut trustu v českém právu*. Praha, 2011. Dizertační práce. Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů

Ryan, Kevin W.: *The Reception of the Trust in the Civi Law*. Cambridge, 1960. Dizertační práce. Cambridge University, Clare College

Judikatura

Abdul Hameed Sitti Kadija v De Saram (1946) AC 208

Braun v Blann and Botha NNO and Another (1984) ZASCA 19

Curran v Davis (1933) S.C.R. 283

Earl of Oxford's Case (1615) 21 ER 485

Royal Trust v Tucker (1982) 1 S.C.R. 250

Westdeutsche Landesbank Girozentrale v Islington London Borough Ccouncil (1996) UKHL 12

Právní předpisy a mezinárodní smlouvy

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (rakouský občanský zákoník) z 1. 6. 1811

Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník) z 18. 7. 1896

Code civil (francouzský občanský zákoník) z 21. 3. 1804

Civil Code of Lower Canada (občanský zákoník Dolní Kanady) z 18. 9. 1865

Code Civil du Québec (quebecký občanský zákoník) z 18. 12. 1991

Graždanskij kodeks rossijskoj federacii (ruský občanský zákoník) z 21. 10. 1994 (část první), 22. 12. 1995 (část druhá), 14. 11. 2001 (část třetí), 8. 12. 2006 (část čtvrtá)

Louisiana Trust Code z roku 1964

První směrnice Rady ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (68/151/EHS)

Restatement of Law of Trusts (Second) z roku 1959

Úmluva z 1. července 1985 o právu rozhodném pro trusty a jejich uznávání

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 182/2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Resumé: *Svěřenský fond v podnikatelských vztazích*

Tato diplomová práce se zabývá transplantací trustu v podobě svěřenského fondu do českého občanského zákoníku a možnostmi, které tento velmi novátorský a kontroverzní instrument přináší pro podnikatelské vztahy. Hlavním cílem je zjistit, do jaké míry může svěřenský fond nahradit anglosaský trust ve standardizovaných finančních transakcích, kterými jsou: (i) syndikované úvěry, (ii) emise dluhopisů, (iii) subordinace, (iv) sekuritizace a (v) kolektivní investování. Celkově je práce rozdělena do sedmi kapitol včetně úvodu i závěru.

Po Úvodu do diplomové práce se netradičně nachází stručný Prolog, který uvádí čtenáře do kontextu v českém právním prostředí neobvyklého instrumentu - svěřenského fondu, jak je upraven v občanském zákoníku a jaké otázky vyvolává.

Třetí kapitola nejprve definuje trust za pomoci komparativního práva a dále se zabývá jeho historickým vývojem, a to jak na britských ostrovech, tak následně v kontinentálních a smíšených právních řádech. V druhém oddílu argumentuji o neopodstatněnosti takzvaných překážek pro přijetí trustu v kontinentálním právu a dále popisuji zkušenosti některých kontinentálních a smíšených právních řádů s transplantací trustu.

Čtvrtá kapitole je věnována působení trustu ve světě obchodu. V prvním oddíle se zabývám vývojem trustu jako právního instrumentu obchodu a druhý oddíl potom podrobně prozkoumává užití trustu v pěti shora zmíněných transakcích.

Pátá kapitola čtenáři ukazuje svěřenský fond tak, jak je upraven v občanském zákoníku. Je pojednáno o nejdůležitějších premisách tohoto transplantátu z quebeckého občanského zákoníku. Dále se věnuji některým základním otázkám fungování svěřenského fondu, jako je jeho právní podstata, interní vztahy, externí vztahy a odpovědnost správce za porušení jeho povinností a princip reálné subrogace v rámci jmění svěřenského fondu.

Šestá kapitola potom aplikuje svěřenský fond do prostředí načrtnutého podnikatelských vztahů a konstatuje, do jaké míry je v transakcích popsanych ve čtvrté kapitole možné nahradit anglosaský trust svěřenským fondem.

V Závěru shrnuji nejdůležitější poznatky této práce ohledně použitelnosti svěřenských fondů v podnikatelských vztazích a hlavní výhody a nedostatky právní úpravy.

Abstract: *Trust fund in Business Relations*

This diploma thesis deals with transplantation of trusts into the Czech Civil Code in the form of “*svěřenský fond*” (fiduciary fund) and with possibilities of this instrument in the world of commerce. The essential question is whether *svěřenský fond* is capable of replacing Anglo-Saxon trust in the following standard financial transactions: (i) syndicated loans, (ii) issues of bonds, (iii) subordination, (iv) securitization and (v) collective investment. In total, this thesis comprises of seven chapters, including the Introduction and the Conclusion.

After an introduction, uncommonly, a prologue follows. This Prologue outlines a new, unusual instrument of the Czech law – *svěřenský fond*. It refers to the particular legislation and outlines questions that arise with this recently transplanted device.

The third chapter defines trust using comparative law and deals with its historical development both on the British Islands and in the civil and mixed jurisdictions. The second subchapter argues that the so-called obstacles of trust reception into civil law are not based on solid arguments. Further, I describe experience of trust reception in selected civil law and mixed jurisdictions.

In the fourth chapter, I focus on trusts in the world of commerce. The first subchapter is dedicated to evolution of trusts as of instruments of commerce. The second subchapter deals with the role of trusts in the above described financial transactions.

The fifth chapter reveals how *svěřenský fond* was legislated and describes its regulatory framework. The most important features of this Quebec transplant are discussed. Furthermore, I deal with some essential questions of functioning of *svěřenský fond* – its legal substance, internal relations, external relations and liability for breach of trust.

The sixth chapter is dedicated to application of *svěřenský fond* into transactions described in the fourth chapter. I examine if it is possible to substitute the Anglo-Saxon trust with *svěřenský fond* in these transactions.

To conclude my thesis, I summarize the most important observations regarding the use of *svěřenský fond* in the world of commerce and point out the main benefits and disadvantages of the newly introduced trust device.

Klíčová slova

svěřenský fond; trust; trust bez Equity; syndikovaný úvěr; dluhopisové emise; reálná subrogace

Key Words

trusts; trusts without Equity; syndicated loan; bond issue; real subrogation